

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

DĚSIVÉ DĚJINY

vzdělávací pořad televizního kanálu ČT:D

Bakalářská práce

Autor práce: Veronika Chraščová

Vedoucí práce: Mgr. Radim Wolák

Rok obhajoby: 2015

Bibliografický záznam

CHRAŠČOVÁ, Veronika. *Děsivé dějiny – vzdělávací pořad televizního kanálu ČT:D*. Praha, 2015. 62 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Mgr. Radim Wolák.

Rozsah práce: 91 091 znaků.

Abstrakt

Cílem této bakalářské práce je především zjistit, zda je pořad Děsivé dějiny vhodný pro věkovou kategorii 8+, kterou uvádí tvůrci pořadu. Dále se zaměřuji na vliv a dopad seriálu na dětské diváky, zajímá mě vzdělávací přínos seriálu a zamýšlím se nad pozicí Děsivých dějin jako zábavně – vzdělávacího pořadu.

V teoretické části práce jsem se zaměřila na charakteristiku dětského kanálu České televize ČT:D a knižní i seriálové edice Děsivé dějiny. Zmínila jsem také téma působení televize na dětského diváka.

Hlavní pozornost věnuji empirické části práce. Výzkumu se zúčastnilo 50 dětí ve věku 8 – 12 let. Shromáždila jsem také názory pedagogických odborníků a rodičů dětí ve zkoumaném věku, které mají výsledek výzkumu podpořit nebo vyvrátit.

Z výsledků vyplývá, že pořad je vhodný minimálně pro děti od 10 let věku. Pro pochopení souvislostí a maximální přínos pořadu je však ideální věk 12 let. Sledování seriálu v nižším věku může mít na děti spíše negativní vliv. I tak je ale vzdělávací přínos pořadu minimální.

Jako ideální se v tomto případě jeví rodičovská mediace, která v kombinaci se seriálem může vést ke zvýšení zájmu o historii.

Klíčová slova

Děčko, ČT:D, veřejnoprávní, televize, dětská, rodiče, Česká televize, učitelé, 8 let

Abstract

The objective of this Bachelor's thesis is to primarily establish whether the Horrible Histories series is suitable for children aged 8+ as recommended by the authors. Furthermore, I focus on the influence and impact that the series may have on child viewers; I am interested in the educational benefit of the series and I reflect on the position of the Horrible Histories as an entertaining educational programme.

In the theoretical section of my thesis I focus on the characteristics of ČT :D, the Czech Television channel designed for children as well as on the book and film series called Horrible Histories. I also mention the theme of the effect of television on child viewers.

Main emphasis is put on the empirical part of my thesis. 50 children aged 8–12 years were enrolled in the survey. I have also collected opinions of teachers and parents of the children of the age under scrutiny, which should confirm or negate the results of my research.

The results show that the programme is suitable for the minimum age of 10 years. In order to comprehend the context and get the maximum benefit from the programme, the ideal age is 12 years. Watching the series at lower age may have a negative impact on the children. The educational benefit of the programme is minimal anyway.

Parental mediation seems ideal in this case, which in combination with the series may lead to an increased interest in history.

Keywords

Decko, CT:D, public, television, kids, children, parents, Czech television, teachers, 8 years

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 10. května 2015

Veronika Chraščová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala všem respondentům, kteří se ochotně zúčastnili mého průzkumu. Dále děkuji vedení Základní školy Sadová v Čáslavi za možnost provedení výzkumu, poskytnutí prostor a především uvolnění žáků z hodin. V neposlední řadě jsem také vděčná za cenné rady Mgr. Radima Woláka. Děkuji také Mgr. Jitce Chraškové za pomoc při jazykové korektuře mé práce a užitečné poznatky z učitelské praxe.

OBSAH

ÚVOD	3
1) TEORETICKÁ ČÁST	5
1.1 ČT:D	5
1.2 Děti a televize	6
1.2.1 Působení televizního vysílání na dětského diváka.....	6
1.2.1 Smysl dětských vzdělávacích pořadů.....	10
1.3 Děsivé dějiny	11
1.3.1 Obecná charakteristika seriálu Děsivé dějiny.....	11
1.3.2 Souvislost pořadu s knihami Děsivé dějiny.....	12
1.3.3 Pozice pořadu v kontextu dalších dětských vzdělávacích pořadů.....	13
2) VÝZKUMNÁ ČÁST	15
2.1 Názory odborníků a pedagogů	15
2.1.1 Analytická jednotka	15
2.1.2 Konstrukce dotazníku	16
2.1.3 Cíl první části výzkumu	17
2.1.4 Odpovědi respondentů.....	18
2.1.4.1 Odpovědi dětských psychologů.....	18
2.1.4.2 Odpovědi učitelů	19
2.1.5 Interpretace první části výzkumu	22
2.1.6 Závěr první části výzkumu	25
2.2 Názory rodičů	26
2.2.1 Analytická jednotka	26
2.2.2 Konstrukce dotazníku	26
2.2.3 Cíl druhé části výzkumu.....	27
2.2.4 Odpovědi respondentů.....	27
2.2.5 Interpretace druhé části výzkumu.....	30
2.2.6 Závěr druhé části výzkumu	33
2.3 Analýza reakcí a názorů skupin dětí od 8 do 12 let	34
2.3.1 Analytická jednotka	34
2.3.2 Metody a průběh výzkumu	34
2.3.3 Konstrukce otázek testu a k diskuzi.....	35
2.3.4. Pilotní studie.....	36

2.3.5 Cíl třetí části výzkumu.....	36
2.3.6 Hypotézy.....	36
2.3.7 Analýza výsledků	37
2.3.7.1 Třída 2. A (8 – 9 let)	37
2.3.7.2 Třída 3. B (9 – 10 let)	41
2.3.7.3 Třída 4. B (10 – 11 let)	44
2.3.7.4 Třída 5. A (11 – 12 let)	47
2.3.7.5 Třída 6. B (12 – 13 let)	50
VERIFIKACE HYPOTÉZ	52
ZÁVĚR	53
SUMMARY	57
POUŽITÁ LITERATURA.....	59
SEZNAM GRAFŮ.....	61
SEZNAM PŘÍLOH	62
PŘÍLOHY	63

ÚVOD

Ve své bakalářské práci se věnuji zábavně-vzdělávacímu pořadu Děsivé dějiny. Tento pořad začal vysílat nejnovější kanál České televize ČT: D poslední srpnový den roku 2013.

Děsivé dějiny v knižní podobě mě v podstatě provázely celým dětstvím. Knížky jsem měla moc ráda a z knihovny jsem si je odnášela vždy minimálně po pěti kusech. Pokud si něco z dějin pamatuji, tak je to z těchto knížek, nikoliv z hodin dějepisu ve škole.

O hrané verzi Děsivých dějin jsem se dozvěděla až s příchodem ČT: D, přestože v Británii, kde tento pořad vznikl, se vysílaly již od jara 2009. A protože mám mladšího bratra, kterému bylo v roce 2013 přesně 8 let, začali jsme se na tento seriál dívat spolu. Já z čisté nostalgie k milovaným knížkám, on proto, že šlo o dětský pořad, dětskou televizi a bylo to lepší než psaní úkolů do školy.

Na pořad jsem se velmi těšila. Po zhlédnutí několika dílů mě ale nadšení opustilo. Pořad mě sice bavil, občas i pobavil, ale konceptem mi místy připomínal ve své době velmi populární český pořad Tele - tele.

Moji pozornost však upoutal bratr, který seděl vedle. Všimla jsem si, že televizi sleduje s otevřenou pusou. Zeptala jsem se ho, o čem zhlédnutý díl seriálu byl. Bratr začal popisovat sekání rukou, hlav a dalších drastických scén, které se v pořadu objevily. O hlavním tématu – tedy historii – mi ale nebyl schopen říct vůbec nic. Udivilo mě také, že se nedožadoval sledování dalších epizod seriálu a prohlásil, že je pořad „divný“.

Tyto dva momenty mě donutily zamyslet se nad pořadem a následně se staly primárními důvody volby Děsivých dějin pro mou bakalářskou práci.

Ve své práci se proto budu zabývat především otázkou, zda je tento pořad vhodný pro věkovou kategorii 8+, kterou uvádí tvůrci pořadu. Zaměřuji se také na vliv a dopad seriálu na dětského diváka a jeho vzdělávací přínos. Dále se zamyslím nad pozicí Děsivých dějin jako zábavně – vzdělávacího pořadu.

Budu se zabývat otázkami: Zda dokáží Děsivé dějiny děti něco naučit? A pokud ano, zda je to hodnotné? Jestli by nebylo vhodné zvážit posunutí věkové hranice? Zda se samotným dětem pořad líbí? Sledují-li ho samy nebo s rodiči?

Odpovědi na tyto otázky budu zjišťovat pomocí výzkumu, který provedu na skupinách žáků základní školy ve věku od 8 do 12 let. Výzkum bude zahrnovat zhlédnutí jednoho z dílů seriálu, následnou přímou komunikaci s dětmi a vědomostní test složený z otázek týkající se

tématu prezentovaného dílu. Výsledky výzkumu bych poté ráda podpořila nebo vyvrátila názory dětských psychologů, učitelů a rodičů.

Cílem této práce je zjistit, od jaké věkové hranice jsou děti schopny se z pořadu něco naučit a chápat jeho humor a souvislosti. Dále je cílem shromáždit názory na tento pořad od kvalifikovaných odborníků a rodičů.

Mým předpokladem je, že pořad je vhodný minimálně od deseti let věku. Většina názorů bude do jisté míry negativní s ohledem na dětského diváka a jeho předurčený věk.

1) TEORETICKÁ ČÁST

V této části práce jsem se zaměřila na stručnou charakteristiku nejmladšího televizního kanálu České televize. Dále se krátce dotknu velmi kontroverzního tématu, a to působení médií – především televize – na děti. Stěžejním tématem teoretické části je seriál *Děsivé dějiny*. Kromě charakteristiky tohoto pořadu se budu zajímat o souvislost se stejnojmennými knihami od Terryho Dearyho. Nakonec se zamyslím nad pozicí seriálu mezi dalšími historickými vzdělávacími pořady vysílanými v České republice.

1.1 ČT:D

31. srpna 2013 spustila Česká televize vysílání dětské stanice určené pro dětské diváky od 4 do 12 let. *ČT:D* (jinak také *Děčko*) vysílá každý den od 6 do 20 hodin. O vysílací kanál se dělí s *ČT art* – programem zaměřeným na kulturu a kulturní dění, který zaplňuje zbytek vysílacího času.

Děčko se snaží o pestrý a multizánrový program. Nabízí hrané i animované filmy a pohádky, zábavné vzdělávací pořady, soutěžní pořady, denní dětské zprávy, pořady o sportu a cvičení a pravidelné magazíny.

Tyto pořady jsou děleny na dvě věkové skupiny – od 4 do 8 let a od 8 do 12 let. Mladší věková skupina má svůj hlavní vysílací čas ráno a dopoledne. Odpoledne přibudou v programové nabídce pořady pro starší děti. „*Dělení programu děti učí, aby si vybíraly jen konkrétní pořady a neseděly u televize celý den. Motivovat děti k činorodosti se samozřejmě snažíme i samotným programem,*“ (*Děčko*, © 1996-2015) odůvodňují věkové hranice autoři na webových stránkách televizního kanálu.

Děčko vysílá jak původní, tak zahraniční pořady. Z původních českých jsou to například *Zprávičky* (každodenní pětiminutové dětské zprávy), *Taneční hrátky s Honzou Onderem* (lekce pohybu a tance pod vedením zkušeného tanečníka), *Bludiště* (soutěžní pořad) nebo *Kouzelná školka* (pořad pro menší děti).

Zahraniční pořady tvoří cca 60% programu. Jedná se například o *Nina a neurony* (pořad o vědě pro nejmenší), *Ovečka Shaun* a *Želvy Ninja* (animované pohádky) nebo *Děsivé dějiny* (hraný vzdělávací pořad o historii).

Součástí *ČT:D* je také web www.decko.cz, který nabízí zábavné hry, videa a informace k jednotlivým pořadům. Tyto stránky neposkytují pouze informace o televizní stanici a jejích pořadech, ale rozšiřují kanál o další mediální prostor.

V rámci bezpečnosti a vstřícnosti k dětem i rodičům označuje Děčko některé pořady věkovou hranicí, tedy doporučením pro jakou věkovou kategorii je pořad určen, a to přesto, že u nás labeling není legislativně určen. Upozornění 8⁺ se objevuje například u *Zpráviček*, *Děsivých dějin* nebo u přírodovědného pořadu *60 zvířecích zabijáků*. Přesto by se však podle webu ČT:D (Děčko, © 1996-2015) mělo jednat o pořady plně bezpečné „*tj. bez samoučelného násilí, vulgarismů či nevhodných scén, a zcela přiměřený věku dětí.*“

Jedním z dalších bezpečnostních prvků je naprostá absence reklam. Jediný účel, ke kterému je reklama použita, je propagace sebe sama – tedy samotného televizního programu. „*Děčko je nejsledovanější dětskou televizí v Česku a veřejnoprávní dětskou televizí v Evropě*“ (Děčko, © 1996-2015).

1.2 Děti a televize

1.2.1 Působení televizního vysílání na dětského diváka

„Důležitější než to, co nám média sdělují, je míra, v jaké ovlivňují náš způsob myšlení a jednání.“

(McLuhan, 1991, 35)

Média nás v dnešní době provázejí na každém kroku. Jsme jimi neustále ovlivňováni a k plnohodnotnému společenskému nebo profesnímu životu je nutně potřebujeme. Ať už se jedná o mobilní telefon, připojení k internetu, možnost tisku různých dokumentů nebo chvíle odpočinku nad stránkami módního časopisu či knihy.

Tomuto vlivu samozřejmě nejsou vystaveni jen dospělí, ale také děti. Jejich zájem o média je již od dětství velmi velký. Většina dětí v dnešní době umí ovládat tablet, zapnout počítač nebo televizi, pustit si DVD přehrávač, aniž by si uměly zavázat tkaničky u bot.

Samotná televize je pro děti velkým lákadlem. Není zde potřeba vyvíjet žádnou aktivitu. Stačí jen zmáčknout „čudlík“ a sledovat. U pohádek jsou malí diváci schopni vydržet hodiny, aniž by si uvědomovali únavu. Běžně také sledují již poněkolidkaté stejnou pohádku, která je pro ně stále stejně atraktivní.

Vliv médií (a především televize) byl již nesčetněkrát diskutován. Přínos nebo škodlivost byla mnohokrát zkoumána. Vzniklo mnoho studií, z nichž některé v této kapitole zmíním.

Televizi a jejímu vlivu na děti je věnována například kniha *Tváří v tvář obrazovce* (Blažek, 1995), která se odkazuje na studie k tématu publikovaných před vydáním této knihy. Blažek se snaží alespoň částečně umírnit všeobecně negativní přístup k televizi v souvislosti s nejmenšími diváky a nabízí i možnosti, jak se k problematice postavit, jak v tomto směru pracovat s dětmi.

Ze zahraničních knih stojí za zmínku kniha *Psychology of the Media (Psychologie médií)*, (Giles, 2010), která také přináší mnoho pohledů a studií týkajících se tématu děti a televize. Autor se dívá na problém převážně z pohledu psychologie a pro své myšlenky často používá studie, zkoumající populární dětský loutkový americký vzdělávací pořad *Sezame street* (v České republice vysílán pod názvem Sezamová ulice).

Argumentů proti televizi je spousta. Uvedu hned několik zajímavých příkladů. Jedním z nich je často uváděný tzv. **pondělní syndrom**, kterým se označuje hyperaktivita dětí ve školkách po víkendu, která je způsobena právě víkendovým sledováním televize a možnou závislostí na daném médiu – dítě se poté potřebuje vybit (Blažek, 1995).

Dalším argumentem je, že se děti inspiroují tím, co vidí v televizi. Pokud tedy sledují násilný film, rostou z nich potencionální násilníci. Přesně na této myšlence je založen legendární *Bandurův a Waltersův experiment* z roku 1973: „*V experimentální skupině se děti dívaly, jak dospělý model buší do nebohé panenky Bobo, v kontrolní skupině, jak si dospělý tiše hraje s jinými hračkami. Potom byly obě skupiny dětí po stanovený čas sledovány v herně. Nepřekvapí, že děti z experimentální skupiny strávily oproti dětem ze skupiny kontrolní, signifikantně delší čas mlácením panenky Bobo. Někteří autoři (např. Gauntlett, 2005) k tomu podotýkají, že vzhledem k vlastnostem panenky je naprosto nepravděpodobné, že by děti dokázaly odolat, když už jednou viděly, co se s ní dá dělat*“ (Giles, 2010, 25).

Tomuto experimentu však stojí v opozici další ze studií: „*Josephsonová porovnávala reakce na násilný klip tak, aby zachovával určité rysy násilného jednání, o kterých se má za to, že mohou následnou agresi diváků učinit pravděpodobnější*“ (Josephson, 1987, s.884). *A opravdu, chlapci ve skupině s násilnou podmínkou vykazovali při hokeji větší agresi, jenže pouze ti, kteří byli agresivnější už na začátku studie. V tomto případě tvořilo onen pečlivě sestavený klip sedmnáct minut nejnásilnějších scén z krimiseriálu*“ (Giles, 2010, 40).

Absurditou celé věci vlivu násilí na děti je podle Gilese (2010, 47) fakt, že ve většině výzkumů a studií se neobjevuje právě ta nejobávanější skupina – tedy ti, které mediální násilí dohnalo ke zločinnému životu. Autor uvádí jediný použitelný výzkum z roku 1994 – autoři Ann Hagell a TimNewburn– který se na tuto skupinu zaměřil. Autoři překvapivě zjistili, že

násilníci a zločinci sledují televizi méně než lidé poslušní zákona. V rozhovorech se zločinci se zdálo, jako by k televizi neměli vůbec žádný vztah.

Kniha Vývojová psychologie (Krejčířová, D. – Langmeier, 1998) však uvádí ohledně vlivu televizního násilí na děti jednoznačný závěr, ke kterému podle ní došli psychologové už v 80. letech a zní: *„Dlouhé sledování televizního násilí může mít trvalý vliv na charakter a osobnost dětí a může vést k závažnému kriminálnímu chování a k antisociálnímu násilí všech typů“* (Krejčířová, D. – Langmeier, 1998, 289). Autoři dále uvádějí studii L. Erona a R. Huesmanna, kteří došli po 24 letech výzkumu k závěru, že *„nejpřesnějším jednotlivým prediktorem toho, jak agresivní bude mladistvý v 19 letech, je násilí na televizních programech, jimž dával přednost ve věku osmi let.“*

Právě předškolní (3 – 6/7 let) a mladší školní (6/7 – 11/12 let) věk je podle knihy pokládán za zvláště senzitivní. Takové dítě snadno zaměňuje umělý svět za skutečný. Výběru televizních pořadů, které dítě sleduje, by proto měla být věnována speciální pozornost.

Kromě krajního vlivu – násilného chování – můžeme na dětech při sledování televize pozorovat i další projevy, které značí nevhodnost. *„Zakrývání si očí, zacpávání uší, přeskoky do hry s panenkou, zlehčující vtípkování se souvěkovcem, držení se rodiče za ruku, pojídání pamlsků – to všechno patří k bezděčně naskakujícím obranným mechanismům“* (Blažek, 1995, 169). **Obranné mechanismy** pak Blažek (1995, 192) popisuje jako reakce, které se samy, bez vědomého rozhodnutí spouštějí tam, kde se cítíme ohroženi.

Častým argumentem nevhodnosti televize pro dětského diváka také bývá fakt, že na něj televize valí nepřehledné množství informací, které dítě není schopno zpracovat, zvláště když některým věcem ani nerozumí.

Podle Vývojové psychologie (Krejčířová, D. – Langmeier, 1998, 290) může být problémem i tendence k hyperaktivnímu a nesoustředěnému myšlení a jednání. Zvláště v dnešní době, kdy je u dětí tolik rozšířená diagnóza ADHD.

Často uváděným problémem však není pouze negativní vliv na psychiku dítěte, ale také fyzické potíže: *„Nedostatek pohybu může vést ke vzniku obezity. Není náhodou, že sledování televize jde často ruku v ruce s nadměrnou konzumací jídla. Děti u televize jedí, aby zabavily ruce, ale také proto, že je k tomu inspirují televizní reklamy na potraviny“* (Děti a média, [b.r.]).

Přestože se může zdát, že negativní názory na vliv televizního vysílání na nejmenší převládají, objevují se samozřejmě i názory pozitivní nebo sdělující, že se v tomto případě není čeho obávat. Podobný názor zastává i filosof Václav Bělohradský, který opakovaně tvrdí, že *„obava z negativního vlivu televize na děti je jen ideologickým manévrem, který zakrývá důležitější problémy“* (Suchý, 2007, 16).

Podle Gilese je až zarážející, o kolik méně času je věnováno potencionálním pozitivním přínosům médií. V této souvislosti uvádí jména Marie – Louise Maresová a Emory Woodard, kteří tvrdí, že televize má skutečný potenciál pomáhat dětem. Mohou se díky ní lépe cítit a lépe se chovat k sobě navzájem. Giles ale zároveň dodává, že stále víme příliš málo o tom, jak to funguje (Giles, 2010, 50).

Giles také popisuje další ze studií, která přispívá k pozitivnímu pohledu na problematiku: *„David Morisson z univerzity v Leedsu (1999) zpovídal dospělé a děti různého věku ohledně jejich chápání násilí, a zjistil, že jasně rozlišují mezi hravým násilím (např. v animovaných filmech), hraným násilím (ve filmech plných krve) a autentickým násilím. Domnívá se také, že lidé zakládají své soudy o násilí na tom, jestli scény vypadají přesvědčivě či ne, a jestli se jedná o násilí ospravedlnitelné. Divoká rána pěstí od oběti zahnané do kouta může být například chápána jako oprávněná instinktivní sebeobrana“* (Giles, 2010, 46).

V neposlední řadě se také zabývá názorem, že i dospělí jsou stejně náchylní k zaměňování fikce a reality jako děti. Upozorňuje, že mezi jedenácti a čtrnácti lety všichni dosáhneme Piagetova stádia formální operační vyspělosti. Přesto (anebo právě proto) se nabízejí otázky: *„Proč dospělí pláčou, když vidí v romantickém filmu umírat hlavního hrdinu? Proč posílají dopisy fiktivním osobám z televize? Proč napadají herce telenovel za chování jejich postavy v minulém díle? Proč klepou na dřevo, aby něco nezakřikli? Proč si nosí talismany na fotbalové zápasy?“* (Giles, 2010, 132).

Blažek kromě studií a experimentů přidává také laické myšlenky. Například se ptá, jestli není *„šišlavá, ukňouraná a přeslazená televize pro děti daleko větším násilím na malých divácích než dobře natočený dobrodružný film?“* (Blažek, 1995, 60) nebo pokládá otázku: *„Co je horší - odkládat děti k médiím, tak jak tečou ze svých kanálů, nebo je odřezávat od reality vnučováním emocionálně přeslazené, patentované „dětské“ duševní výživy?“*, ke které ihned připojuje svou odpověď: *„Obávám se, že to vyjde na stejno: v obou případech tím rodiče nebo vychovatelé unikají otevřenému rozhovoru s dětmi o odvrácené tváři reality a v obou případech tak místo řešení podstatného problému, čím se spolu s dětmi zabývat, se jich prostě zbavují“* (Blažek, 1995, 180).

A tím se dostávám k pojmu, s kterým se v souvislosti s televizí ztotožňuji i já, a tím je **rodičovská mediace**. David Giles tento pojem definuje jako „*situaci, kdy rodič sleduje televizi se svým dítětem a vysvětluje mu případné nesrozumitelné nebo obtížné obsahy*“ (Giles, 2010, 164). Dále dodává, že „*v řadě studií se ukázalo, že právě rodičovská mediace umocňuje pozitivní účinky médií a redukuje ty negativní*“ (Giles, 2010, 51). K témuž se přiklání i autoři Vývojové psychologie (Krejčířová, D. – Langmeier, 1998, 290): „*Tvrdí se, že je úlohou rodičů, aby sledovali, na co se jejich děti dívají a aby podporovali jejich sociálně užitečné aktivity a omezili či zcela vyloučili aktivity nevhodné, včetně pasivního konzumu nevhodných televizních pořadů. Tuto odpovědnost z rodičů nikdo nesejme.*“

Rodič by měl se svým dítětem komunikovat a případně dovysvětlit to, co není jasné. I o toto se údajně mimo jiné snažili tvůrci již zmiňované *Sesame street*: „*Jedním z původních záměrů Sesame Street skutečně bylo přilákat prostřednictvím postavíček jako Bert a Ernie k obrazovkám zároveň i rodiče*“ (Giles, 2010, 51).

Dovolím si polemizovat, že tvůrci Děsivých dějin možná měli se svým pořadem podobný záměr.

1.2.1 Smysl dětských vzdělávacích pořadů

Výraznou kategorií televizních pořadů jsou vzdělávací relace pro děti. Pod pojmem „vzdělávací“ očekáváme získání vědomosti či dovednosti smysluplné a užitečné. Z předchozí kapitoly lze vyvodit, že většina odborných názorů se staví ke sledování televize dětským divákem spíše negativně. Za označením „vzdělávací“ můžeme tušit snahu autorů, vylepšit tento pohled na dětské pořady. Relace však musí mít zároveň označení „zábavné“, aby byly pro děti přitažlivé. Snaží se tak zřejmě navázat na s oblibou používaný termín „škola hrou“.

Kromě Děsivých dějin je prototypem těchto pořadů celosvětově známá zmiňovaná *Sezamová ulice*. Mnoho autorů se v analýzách zabývá právě tímto seriálem a jinak tomu není ani u Neila Postmana: „*Sezamová ulice je televizní pořad, který navzdory svým kvalitám nepěstuje v dětech lásku ke škole nebo k čemukoliv, co se školou souvisí; pěstuje v nich totiž především lásku k televizi*“ (Postman, 1999, 166). Autor nejen popírá, že by tyto pořady mohly mít vzdělávací funkci, ale zároveň upozorňuje, že naopak mohou vypěstovat návyk na televizi. „*Televize děti vzdělává tak, že je učí, aby dělaly to, co od nich vyžaduje právě sledování televize. To je požadavkům školní výuky vzdáleno stejně jako sledování zábavného představení četbě knihy*“ (Postman, 1999, 167). Navíc dodává, že „*nikdo dosud nikdy*

neprohlásil, ani nenaznačil, že úspechu v učení lze efektivně, trvale a opravdově dosáhnout tím, že se vzdělávání promění v zábavu“ (Postman, 1999, 168).

1.3 Děsivé dějiny

1.3.1 Obecná charakteristika seriálu Děsivé dějiny

Jedním ze stěžejních pořadů Děčka je dětský vzdělávací pořad Děsivé dějiny (v originále *Horrible histories*). Pořad má zábavnou formou přibližovat hlavní okamžiky světové historie. Tyto důležité události jsou však prezentovány jen okrajově, ve stínově méně důležitých momentů, avšak o to atraktivnějších pro dětského diváka. Seriál se tak snaží v dětech vzbudit zájem o historii, která může ve školních lavicích vypadat poněkud nudně a nezábavně.

Pořad čerpá ze stejnojmenných knih od Terryho Dearyho, kterými se v minulosti inspiroval i kreslený dětský pořad o historii, u nás vysílán pod názvem *Hrůzostrašný dějepis* (viz. kapitola Pozice pořadu v kontextu dalších vzdělávacích pořadů).

Každý díl Děsivých dějin se skládá z jednotlivých hraných skečů vztahujících se k určitému tématu. Můžeme se setkat například s divokými Anglosasy, astronautem Neilem Armstrongem, spisovatelem Lewisem Carrolllem, s německými vojáky z druhé světové války, ale i s méně známými osobnostmi světových dějin. Ve velmi zjednodušené formě připomíná koncept pořadu známý britský komediální seriál *Monty Python*.

Děsivé dějiny se tak snaží přinést nový a zábavný pohled na lidské dějiny. Kromě již zmíněných důležitých událostí a méně důležitých maličností také parodují nynější média a televizní pořady – například reality show (*Výměna manželek*, *Prostřeno*), různé pořady o vaření nebo televizní zpravodajství (předpověď počasí, reportáže).

V pořadu se v průběhu epizod objevuje spousta herců. Některé však můžeme vidět téměř v každém dílu a jsou, dá se říct, stěžejními tvářemi pořadu. Jsou to například Mathew Baynton, Jim Howick, Simon Farnaby nebo Martha Howe – Douglas (Kultura21.cz, Jan Jaroš, 2013).

Do českého jazyka pořad přeložil Robert Novotný, jednotlivé písničky otextoval českými texty Jiří Dědeček a režii celého českého znění má na starost Michal Vostřez. Své hlasy postavám propůjčili například Jiří Lábus, Jan Maxián nebo Lumír Olšovský a další (Děsivé dějiny, © 1996-2015, titulky pořadu).

1.3.2 Souvislost pořadu s knihami Děšivé dějiny

Již jsem se zmínila, že hraný seriál Děšivé dějiny je založen na knižní předloze. První knihy ze série vyšly v roce 1993 – *TheAwesomeEgyptians* (u nás vyšla pod názvem Strašlivý Egypťané) a *The Terrible Tudors* (u nás zatím nevyšla). Knihy se rychle staly oblíbenými všude ve světě pro své vtipné, zajímavé a svérázné pojetí dějin. V dnešní době vydal autor TerryDeary přes 60 různých titulů.

Na úspěch knižní série se v roce 2001 pokusil pod taktovkou samotného autora navázat stejnojmenný britský animovaný seriál (u nás znám pod názvem Hrůzostrašný dějepis). Seriál kreslil Martin Brown, autor i knižních kreseb. Pořad je založen na dobrodružství dvou dětí, které jsou pomocí časového portálu přemístovány do různých historických období.

V roce 2009 přišel hraný seriál Děšivé dějiny z dílny britské televize BBC, která chtěla přilákat Dearyho ke spolupráci na pořadu. Ten měl ovšem poněkud negativní zkušenosti s animovanou sérií, která nebyla úspěšná podle jeho představ. Nakonec však souhlasil, a tak vznikl pořad konceptuálně velmi podobný skečům populární komediální skupiny Monty Python (Project GutenbergSelf-PublishingPress, © 2015).

Pojďme se nejprve zaměřit na vizuální podobnost pořadu Děšivé dějiny a stejnojmenné knižní edice. Vizuální styl seriálu rozhodně čerpá z knih. Podobnost zachovávají animované předěly, které má opět na svědomí Martin Brown. Další podobnosti jsou názvy jednotlivých období, kterým se seriál věnuje. Jsou přesně totožné s názvy jednotlivých knih (např. Prohnilí Římané, Darební Vikingové).

Obsahová podobnost už není tak jednoznačná. Sami autoři uvádí, že se v prvních sériích seriálu snažili opravdu držet převážně informací z knih. V novějších sériích ale začali hledat inspiraci i jinde (Project GutenbergSelf-PublishingPress, © 2015).

Dá se tedy říci, že je zde částečná podobnost. Můžeme se například zaměřit na 4. epizodu 5. série (DVD s dílem je k dispozici v příloze), kterou jsem použila i pro závěrečný průzkum a porovnat jednu scénu z ní. Jedná se o událost z období „Prohnilých Římanů“, ve které se přeneseme na bojiště bitvy u Zamy. V té měl Hannibal z Kartága poslat slony na římskou armádu. Sloni se však vyděsili a obrátili se zpět proti Hannibalově armádě.

Tuto událost najdeme i ve stejnojmenné knize Prohnilí Římané na straně 8. Událost se slony tu však vůbec není uvedena v souvislosti s bitvou u Zamy: „218 před n.l. – Kartáginský vojevůdce Hannibal zaútočí na Řím se slony. Řím nedobude, ale řádí po celé Itálii a terorizuje

obyvatelstvo. (...) 202 před n.l. – Do čela římského vojska se postaví Scipio starší a porazí Hannibala v bitvě u Zamy“ (Deary, 1994, 8). Dá se tu tedy mluvit spíše o inspiraci.

Dalším obsahovým rozdílem je, že seriál více či méně vytrhává události z kontextu a nezasazuje je do širších souvislostí. Dozvídáme se sice, že Adolf Hitler chtěl za 2. světové války vycvičit psy jako špiony. Měl v plánu je používat pro válečné účely, a dokonce založil školu mluvení pro psy (viz. Děsivé dějiny 4. epizoda 5. série). Nedožíváme se ale už, kdo byl vlastně Adolf Hitler a co byla 2. světová válka.

Vím, že pro dospělého člověka je tato informace naprosto zbytečná a bezpředmětná. Děsivé dějiny jsou ale pořad určený dětem od osmi let a dovolím si pochybovat, že by většina osmiletých dětí dokázala definovat osobu Adolfa Hitlera a hlavní mezníky 2. světové války. Navíc je řeč o vzdělávacím pořadu. Velmi zjednodušeně – jaký vzdělávací přínos má pro děti fakt, že někdo, koho neznají, chtěl kdysi naučit mluvit psy, aby je poslal do války, o které slyší možná podruhé v životě?

Na to navazuje hlavní, a podle mě zcela zásadní rozdíl mezi knihou a seriálem. Kniha dítěti poskytuje ucelený a komplexní pohled na určité historické období, kdežto seriál poskytne jen „zábavné“ informace vytržené z kontextu události, o které se v důsledku nedozvídáme nic. A z takových informací jsou pak dohromady poskládané celé díly seriálu.

Myslím, že je škoda, že se seriál neinspiroval knihami právě v tomto směru. I když možná je jeho úkolem jen přitáhnout pozornost. Případně zasít do dětí zvědavost, která je vyprovokuje k přečtení knih nebo k vyhledání podrobnějších informací. Tato strategie rozhodně není zcestná, ale umím si to představit až u minimálně dvanáctiletých dětí.

1.3.3 Pozice pořadu v kontextu dalších dětských vzdělávacích pořadů

Dětských vzdělávacích pořadů je samozřejmě nesčetné množství. Já se zaměřím na pořady, které se zabývají pouze historií a byly nebo stále jsou vysílány v České republice.

Jako první uvedu již výše zmíněný animovaný seriál **Hrůzostrašný dějepis** (viz. předchozí kapitola), který je v úzké souvislosti se seriálem Děsivé dějiny. Inspiroval se stejnými knihami, jen nepatrně jinak.

Hrůzostrašný dějepis se skládá z kreslených animovaných příběhů. Dvě naprosto obyčejné děti se pravidelně teleportují do nějakého historického období. Zde zažívají různá dobrodružství, pomáhají hlavním postavám nebo si prostě jen vyzkouší život v jiné době. Tímto způsobem pořad přiblíží historii malým divákům. Přestože se i v tomto seriálu místy

objevuje náznak násilí, vše je jednoznačně šetrnější a něžnější díky kreslenému formátu. Na rozdíl od Děsivých dějin tento seriál nepřeskakuje v rámci jednoho dílu z období do období, ale věnuje se uceleně jednomu historickému tématu.

Už jsem psala, že sám autor knih TerryDeary označil tento seriál za nepovedený. Je pravdou, že v porovnání s Děsivými dějinami rozhodně nedosáhl takové slávy a oblíbenosti. Potvrzují to i mnohé názory na internetu, které odsuzují jak kresby, tak obsahovou stránku seriálu.

Druhým pořadem konkurujícím Děsivým dějinám v Čechách je seriál české výroby s názvem **Dějiny udatného českého národa**. Jak název napovídá, seriál se věnuje čistě české historii. Je kreslený a konceptuálně i částečně podobný Děsivým dějinám. Dějiny udatného českého národa se sice věnují pouze jednomu tématu po celý jednotlivý díl, podobnost ale najdeme v přítomnosti postavy vypravěče, který celým pořadem provází. U Děsivých dějin je to špinavá krysa z kanálu, u kresleného seriálu se jedná o postavu Českého lva.

Dějiny udatného českého národa mapují historii s nadhledem. Nedá se zde mluvit o vtípu, ani o vážném vyprávění. Velmi lehkou formou přibližují jednotlivé české události. Je velmi dobře využitelný v hodinách dějepisu, protože je původní a také proto, že přibližuje jedním dílem vždy uceleně jen jedno historické období. Dalším pozitivem pro využití v hodinách je délka jednotlivých dílů, které trvají jen 3 minuty.

Nejvýraznějším pořadem o historii u nás jsou ale jednoznačně Děsivé dějiny. Žádný z uvedených seriálů nevzbudil takový zájem u dětí, ale i u dospělých, a tolik pozitivních i negativních reakcí jako právě tento pořad.

2) VÝZKUMNÁ ČÁST

Výzkumná část mé práce má tři oddíly. V prvních dvou oddílech jsem se rozhodla pro využití kvantitativního výzkumu dotazníkovým šetřením. Pro tuto metodu jsem se rozhodla převážně proto, že s většinou respondentů nebylo z časových důvodů možné osobní setkání.

Ve třetím oddílu jsem se opět rozhodla pro kvantitativní výzkum metodou dotazníku. Výzkumné šetření jsem v této části rozšířila o kvalitativní metodu nestrukturované řízené diskuze a kvantitativní postup přímého strukturovaného pozorování. Pro kombinaci několika vědeckých postupů v třetí části průzkumu jsem se rozhodla z důvodu větší ověřitelnosti a důvěryhodnosti výzkumu.

První oddíl se zaměřuje na názory jednotlivých respondentů, kterými byli pedagogičtí odborníci. Jedná se o náhodně vybrané respondenty z okruhu mých známých. Druhá část se velmi podobá části první. Zaměřuje se však na názory rodičů dětí ve věku od 8 do 12 let. Pro výzkum v třetí části byly vybrány vzorky dětí jednotlivých věkových kategorií. Tento průzkum byl prováděn výzkumným šetřením, které kombinovalo dotazník (test), řízenou diskuzi a přímé strukturované pozorování.

Hlavní cíle výzkumné části:

- 1) Shromáždit názory příslušných respondentů.
- 2) Dokázat, že věková hranice vhodnosti seriálu *Děsivé dějiny* je příliš nízká.

Cíl číslo jedna má zároveň podpořit nebo zpochybnit výsledek cíle číslo dvě.

V první ani ve druhé výzkumné části jsem se rozhodla neformulovat hypotézy. V těchto částech mi šlo především o zjištění jednotlivých názorů a postřehů týkajících se seriálu. Cílem zároveň bylo ujištění, že negativní názor na pořad nemám pouze já, ale že i ostatní (ať už odborníci nebo rodiče) mají kritický pohled na danou problematiku. Ke stanovení vědeckých předpokladů jsem přistoupila ve třetí části výzkumu.

2.1 Názory odborníků a pedagogů

2.1.1 Analytická jednotka

Výzkumnou jednotkou byli dětští psychologové a učitelé základních škol od druhé třídy prvního stupně po šestou třídu na druhém stupni. U učitelů jsem se většinou setkala s ochotou se průzkumu zúčastnit. Byl u nich znát zájem o problematiku, proto je jejich počet

vyšší než počet dětských specialistů. Psychologů jsem oslovila poměrně velké množství, jak osobně, tak elektronicky. Ve většině případů mi neodpověděli nebo spolupráci odmítli. Názory psychologů proto nebudu v závěru interpretovat a analyzovat, jsou zde jen jako rozšíření názorového spektra.

Složení respondentů:

Dětské psychologové

Anonymní (nepřál si být uveden) – dětský psycholog: problematika dětí, rodinná terapie, praxe v oboru 22 let

PhDr. Martina Skalníková – dětský psycholog: problematika dětí, rodinná terapie, terapie rodin dětí se syndromem CAN, praxe v oboru 20 let

Učitelé

Hana Bromová – učitelka dějepisu na 2. stupni, 73 let, v důchodu

Mgr. Libor Šindelář – učitel dějepisu na 2. stupni ZŠ Sadová, 45 let

Mgr. Lenka Gabrielová – učitelka 1. stupně ZŠ Sadová, 48 let

Mgr. Jitka Chraščová – učitelka 1. a 2. třídy 1. stupně ZŠ Sadová, 47 let

Peter Davis MEd. – učitel anglického jazyka a dějepisu na základních a středních školách v Anglii, 73 let

Při výběru respondentů z řad učitelů jsem se snažila, aby se jednalo převážně o učitele dějepisu a zároveň, aby měli učitelé zkušenost s dětmi od 8 do 12 let, což je věkové rozpětí výzkumného vzorku třetí části výzkumu. Dále jsem se rozhodla do průzkumu zařadit profesora dějepisu z Velké Británie, kde zároveň vznikl i seriál Děsivé dějiny. Domnívám se, že jeho poznatky mohou rozšířit názorové spektrum a přinést odlišný pohled na problematiku.

2.1.2 Konstrukce dotazníku

V této části výzkumu jsem nepoužila dotazníkovou formu obvyklým způsobem. Vytvořila jsem několik modelových otázek, které měly dotazovaným pouze sloužit jako „osnova“ a řídit směr jejich odpovědí. Všechny dotazy byly otevřené a respondenti mohli zodpovědět všechny otázky, některé vynechat a nahradit je vlastními poznatky nebo

formulovat odpověď čistě dle svého uvážení. Dotazování probíhalo především elektronickou formou.

Dotazník obsahoval pět modelových otázek:

- 1) Znáte seriál? Sledujete ho Vy sami nebo Vaše děti nebo se díváte společně?
- 2) Seriál má určenou hranici vhodnosti pro děti od osmi let. Máte pocit, že je tato hranice v pořádku nebo byste ji zvýšil/snížil, jak a proč?
- 3) Pořad má status dětského vzdělávacího pořadu – myslíte si, že dětem opravdu může něco dát a něco je naučit, rozšířit jejich znalosti?
- 4) Jak si myslíte, že pořad celkově ovlivňuje dětského diváka (jaký na něj má dopad)?
- 5) Umíte si představit, že byste tento pořad využil ve výuce? Byl by podle vás pro výuku přínosem? Jak a proč?

Otázky byly respondentům zaslány s písemným zasvěcením do problematiky a informací, že jde o realizaci výzkumného šetření v rámci diplomové práce. Dále byli upozorněni, že v případě nejasností v problematice nebo v otázkách, se na mě mohou obrátit. Nikdo však této možnosti nevyužil.

Kromě otázek byl respondentům zaslán také odkaz na stránky pořadu Děsivé dějiny (Děsivé dějiny, © 1996 – 2015), kde jsou jednotlivé díly volně ke zhlédnutí. Bylo tak učiněno pro případ, že respondenti daný pořad neznají.

2.1.3 Cíl první části výzkumu

Cílem této části výzkumu bylo zmapování názorů na pořad Děsivé dějiny z pohledu odborníků. Zajímal mě jejich pohled na vhodnost pořadu, na vzdělávací funkci a představu o využití pořadu ve výuce. Cílem zároveň bylo podpořit nebo zpochybnit výsledky třetí části výzkumu.

2.1.4 Odpovědi respondentů

2.1.4.1 Odpovědi dětských psychologů

Respondent č.1 – Anonym, dětský psycholog: problematika dětí, rodinná terapie, praxe v oboru 22 let

„Pravidelné sledování tohoto pořadu jednoznačně nedoporučuji dětem mladšího školního věku vyžadujícím psychologickou či pedagogickou péči a pomoc. Problémem je nízká úroveň dosaženého psychofyzického zrání a zvýšená unavitelnost.

Dětem s diagnosou ADHD doporučujeme prostředí a situace, které nejsou náročné na zvýšenou koncentraci pozornosti, na časté střídání činností a vzruchů. Problémem jsou poměrně rychlé reakce a častá změna myšlenkových operací při střídání jednotlivých scén pořadu. Vytrvalost a soustředěnost vyžadovaná při sledování seriálu je příliš velkým požadavkem a zátěží na labilní a nezralou psychiku a pozornost takto handicapovaného dítěte.“

Respondent č. 2 – PhDr. Martina Skalníková, dětský psycholog: problematika dětí, rodinná terapie, terapie rodin dětí se syndromem CAN, praxe v oboru 20 let

„Už od titulků mám pocit, že se autoři snaží přiblížit vnímání současných dětí. Zaujmout zkratkovitostí, dynamičností obrazu, komediálním laděním (jsem trochu v rozpacích, jestli účel světi prostředky). Nejsem učitel dějepisu, vůbec si netroufám hodnotit faktografickou stránku seriálu, ale zajímalo by mě, zda si děti těmi skeči zapamatují to podstatné z dané historické události. Já vyrůstala v době, kdy nás udržovali tak trochu v děsu z témat války. Tady se mi zdá, že ojedinělá fakta (cedule "to je pravda", údaje o počtu mrtvých apod.) vůbec nekorespondují s přitroublými výrazy a hláškami herců. V této souvislosti mě napadá, že pro osmileté dítě je ještě velmi křehká hranice mezi ironií a realitou a stále nejsou schopny tomuto skrytému významu slov rozumět. Mám tedy velké pochybnosti, co si z takového pořadu odnáší.

Můj čistě osobní (nikoli profesní) dojem je, že se dětem představa o dějinách smrskává do zábavy až frašky. Trochu bych se bála, že odejdou od televize s pocitem, že válka je docela legrace, mumie se do hrobu skopávají, velitelé a detektivové jsou hlupáci. Možná může seriál u dětí vyvolat zájem. Velmi důležitou je tu ale osoba dospělého (rodiče, učitele), který využije tuto motivaci pro objevování faktů a rozvoj kritického myšlení.

Pořad možná nechtěně cílí na děti hyperaktivní a s poruchou pozornosti. Oslovuje to jejich slabou stránku - hyperaktivitu, zkratkovitost, impulsivnost, povrchnost, šaškování.“

2.1.4.2 Odpovědi učitelů

Respondenti z řad učitelů většinou velmi ochotně odpovídali, byl u nich zřetelně znát zájem o problematiku. Většina z nich se velmi zodpovědně vyjádřila ke všem mým otázkám. Měli potřebu připsat i své vlastní poznatky a myšlenky nad rámec modelových otázek. Setkala jsem se i s ochotou k případné diskuzi.

Respondent č. 1 – Hana Bromová

Třiasedmdesátiletá respondentka je nyní v penzi. Má za sebou 35 let praxe jako učitelka dějepisu a ruského jazyka. Má dvě dospělé děti.

„Tento seriál neznám, nesleduji ho. Věková hranice se mi zdá nízká. Pořad musí být pro osmileté děti nepochopitelný. Ideální by byla hranice minimálně 11 let. Dle mého názoru dětem pro výuku dějepisu moc nepřinese. Já bych ho při vyučovacích hodinách rozhodně nepoužívala, ale to je možná jen můj pochopitelně zastaralý názor.“

Respondent č. 2 – Mgr. Libor Šindelář

Pětačtyřicetiletý učitel pracuje na 2. stupni základní školy. Momentálně učí pouze dějepis, jeho profesní orientace ale zahrnuje i předmět základy společenských věd. Ve školství se pohybuje 20 let. Má 3 děti – syn 14 let, dcera 12 let, syn 9 let.

„Seriál neznám. Mám povědomí o knihách stejného názvu, ale ani já, ani mé děti je nevyhledávají.“

Osm let je rozhodně velmi nízká hranice. Vzhledem ke komplexnosti probíraných témat, množství informací z různých, někdy od sebe časově velmi vzdálených období v lidských dějinách a vzhledem k vysoké míře nadsázky v jednotlivých skečích, jejichž humoru by nemusely velmi malé děti rozumět, případně by nemusely rozlišit nadsázku od reálného základu v podávaném příběhu.

Je možné, že britští tvůrci seriálu vycházejí z vědeckých studií o způsobu vnímání a učení se v různých věkových skupinách. Avšak vzhledem k tomu, že je prokázáno, že přibližně do 12 let věku nejsou děti schopny velmi dobře rozlišovat realitu a fantazii, bych doporučil věkovou hranici pro sledování pořadu zcela jistě zvýšit. Pro osmi až desetileté děti je pořad

příliš náročný, jakkoli je zábavný. Zcela jistě se u něj děti pobaví, avšak ne zcela jistě si vytvoří ucelenější pohled na lidské dějiny.

Pořad možná může dětského diváka vzdělat. Zcela nutnou podmínkou je ale přítomnost nebo alespoň poučený komentář/výklad dospělého diváka. Velmi vhodné by bylo mít průpravu v podobě "běžného" lineárního dějepisu (ne nudného, ale systematického) a z jednotlivých epizod vybrat ty části, které se týkají období, o němž se hovoří. Pro velmi mladé diváky totiž celkem zajímavý kaleidoskop z historických střípků může vytvořit nesmyslnou koláž.

Dalším problémem v českém prostředí je fakt, že seriál je natočený ve Velké Británii, mnoho z jednotlivých scének je věnováno historii Britských ostrovů. Na českého dětského diváka tedy nepůsobí výuka našich – dosti bohatých a velmi zajímavých – dějin, nýbrž výuka anglo-saských dějin včetně anglo-saského výkladu těchto dějin.

Zřejmě se najde skupina dětí, které bude pořad motivovat ke zkoumání historie, protože díky podávaným příběhům zjistí, že dějiny jsou "zábava". Na druhé straně nese tatáž mince jistě nebezpečí zlehčování dějinných událostí, při nichž umírali skuteční lidé, v nichž šlo o mocenské zájmy atd. atd. Jenom zábava historie opravdu nebyla.

Byl bych částečně pro použití pořadu v hodinách. Bylo by potřeba s rozvahou vybírat jenom části relevantní k učivu, s komentářem po zhlédnutí, protože jako doplněk, který pomáhá vnímat historii s nadsázkou a humorem, určitě přiblíží žákům naše předky, kteří prožívali své životy za odlišných podmínek, ovšem stále to byli skuteční lidé jako my, se stejnými radostmi i strastmi. Je nutné na roli humoru v seriálu upozornit obzvláště mladší děti.“

Respondent č.3 – Mgr. Lenka Gabrielová

Osmačtyřicetiletá respondentka je učitelkou prvního stupně ZŠ Sadová. Momentálně učí 4. třídu. Má bohaté zkušenosti i s ostatními třídami na 1. stupni. Její praxe trvá 25 let. Má dvě děti – syn 13 let, dcera 9 let.

„Já i děti seriál známe. Sledujeme ho jen občas, ale pokaždé společně. Hranici vhodnosti bych určitě zvýšila, a to na alespoň 11 let. Tuto hranici odhaduji ze sledování seriálu se svými dětmi a ze znalosti dětí prvního stupně. 13 – letý syn chápe většinu souvislostí a rozumí prezentovanému humoru, 9 – letá dcera potřebuje spoustu věcí dovysvětlit.

Seriál bych osobně nezařazovala mezi vzdělávací pořady. Určitě může vzbudit zájem o dějiny a určitou zvědavost, ale mnoho znalostí podle mě děti nezískají. Ty jsou totiž většinou zmiňovány jen okrajově nebo velmi rychle, takže je mnohdy nepostřehnu ani já. Pořad je

prezentován velmi atraktivní formou a snaží se přiblížit dějiny i z lidské stránky – dozvídáme se, co lidé kdysi jedli, jaké dodržovali hygienické návyky, jak a na co umřeli. Často však tyto informace vyzní příliš živočišně až vulgárně. Obávám se, že by děti mohly mylně nabýt dojmu, že se o těchto věcech může hovořit otevřeně a při jakékoliv příležitosti. Tyto informace samozřejmě ve škole neuslyší, ale dostáváme se do druhého extrému. Možná by byla lepší zlatá střední cesta.

Pokud bych se seriál rozhodla používat v hodinách, určitě bych nepoužívala celé díly. Vybrala bych jen určité pasáže jako zpestření, zajímavost. Upozornila bych však děti, aby to braly opravdu jen jako „perličku“ a nebraly to jako podstatnou součást učiva. Spíše bych však byla proti.“

Respondent č.4 – Mgr. Jitka Chraščová

Sedmačtyřicetiletá respondentka učí momentálně 2. třídu na 1. stupni. Zkušenosti má i s prvňáčky a dětmi z mateřské školky. Celkově se pohybuje ve školství 25 let. Má dvě děti – dcera 22 let, syn 9 let.

„Seriál znám. Sleduji ho občas se synem, občas se syn dívá sám. Vždy ale konzultujeme to, co viděl. Hlavně z jeho iniciativy – neustále se pořád dokola vyptává a pokládá otázky. Občas je docela náročné mu odpovídat tak, aby vzhledem ke svému věku jednotlivé scény pochopil.

Předpokládám, že stanovení věkové hranice prochází přísnými pravidly. U tohoto seriálu mám ale pocit, že je hranice velmi nízko. Pokud bude seriál sledovat osmileté dítě, přinese mu to jen zmatek, trochu legrace, pocit neporozumění, konzumní pohled. Věkovou hranici bych proto zvýšila na 12 let.

Nejsem si jistá, jestli může pořad naučit dítě něco nového. Určitě ale může rozšířit již nabyté znalosti a zpestřit často nezábavnou školní výuku. U malých dětí snad může vzbudit zájem o dějiny.

Neumím si představit výuku jednotlivých historických období s použitím tohoto seriálu. Možná jako občasné zpestření. Na druhou stranu ale nevidím důvod, proč by se děti měly dívat na televizi ve škole, když u ní někteří žáci běžně tráví celé odpoledne.

Seriál mě osobně baví, ale pohledem dospělého člověka. Připomenu si souvislosti, dozvím se zajímavosti. Některé části jsou ale i pro mě náročné na souvislosti, natož pak u osmiletého dítěte. Mám pocit, že hlavičky malých dětí jsou v dnešním nadmíru podnětném prostředí natolik přesycené podněty, že bych věkovou hranici jednoznačně zvýšila.“

Respondent č. 5 – Peter DavisMEd.

Třiasedmdesátiletý respondent je rodilý Brit a trvale žije ve Velké Británii ve městě Basingstoke. Momentálně je v penzi. Má za sebou 44 – letou praxi jako učitel anglického jazyka a dějin.

„Pořad samozřejmě znám a jsou mi dobře známy i knižní verze. Naši vnuci knížky milují a rádi sledují i televizní seriál. Dívají se na něj sami.

Věková hranice mi přijde trochu nízká. Zvýšil bych ji alespoň na 10 let. Některé scény jsou trochu drsnější a osmileté dítě by je nemuselo chápat.

Těžko odhadovat, jestli může seriál děti něco naučit nebo jaký na ně může mít vliv. Mé zkušenosti jsou ale takové, že děti dějiny nezajímají. Na naší škole jsme se snažili využít vše, co by jen trochu výuku oživilo! Navíc v dnešní době se děti nejvíce naučí vizuálně.

Můj názor je tedy takový, že jako oživení je to skvělý pořad, a to i do hodin dějepisu ve škole. Jeden můj známý – učitel dějepisu v páté třídě – tento seriál v hodinách opravdu využívá. Podle něj jsou informace v něm pravdivé a je to další podnět, který výuku oživí a podnítl u dětí zájem. Těžko říct, jestli by to takto fungovalo i u dětí v nižších třídách.

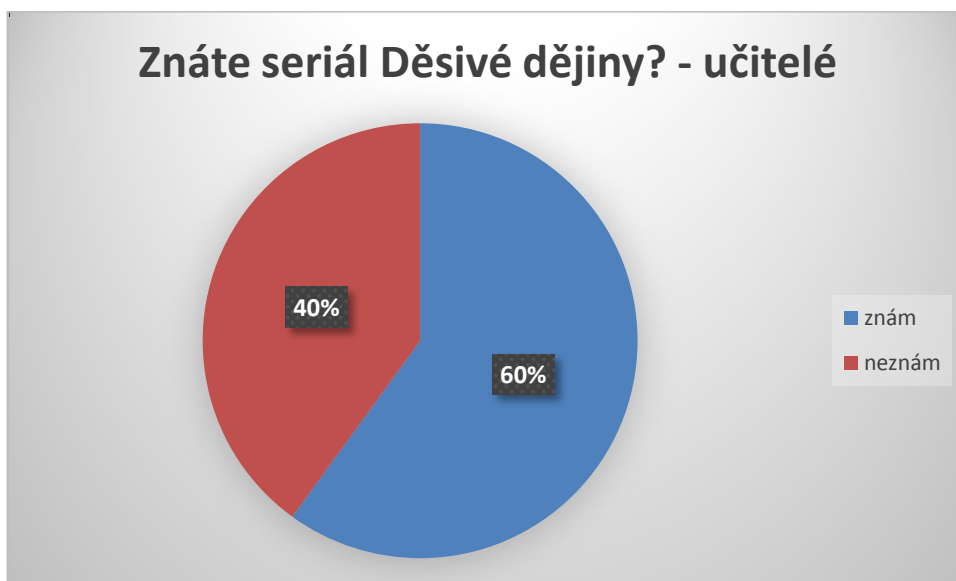
Ze zhlédnutí několika dílů musím sám za sebe konstatovat, že jsou informace v pořadu pravdivé a skvěle mapují britské dějiny. Netroufám si odhadnout, zda by byl pořad stejně přínosný i pro jiné země, které dějiny Velké Británie tolik nezajímají.“

2.1.5 Interpretace první části výzkumu

V interpretaci této části se zaměřím na zpracování jednotlivých otázek. U každé vytvořím závěr na základě odpovědí výše uvedených respondentů.

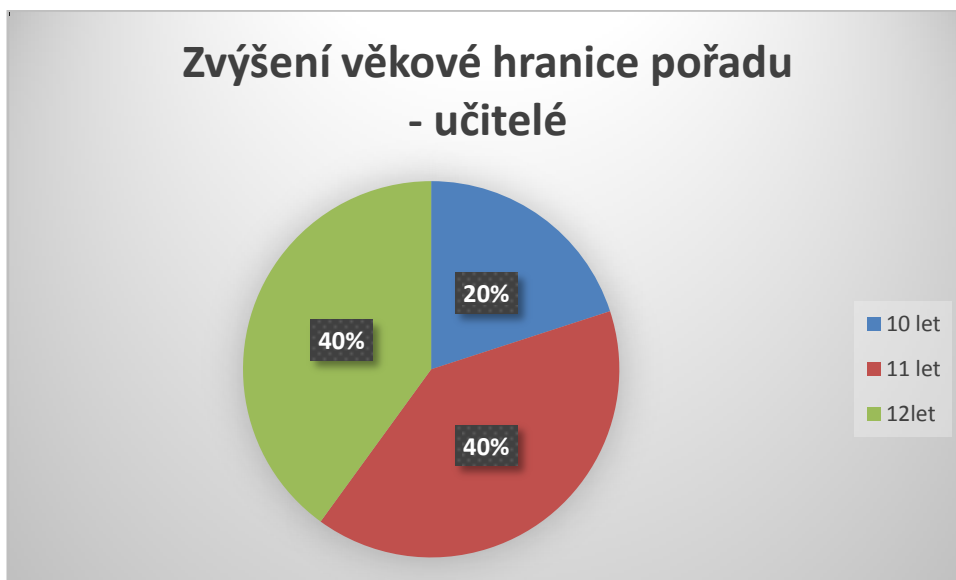
Z odpovědí vyplývá, že 3 z 5 respondentů seriál znají. 2 respondenti se s ním nikdy nesetkali. Jeden z kladně odpovídajících sleduje seriál občas, ale vždy společně s dětmi, druhý respondent ho s dítětem sleduje příležitostně a děti z rodinného okruhu třetího respondenta sledují seriál vždy samy.

Graf č. 1

Všichni (5) tázaní učitelé by věkovou hranici pořadu zvýšili a všichni odsoudili hranici osmi let jako příliš nízkou.

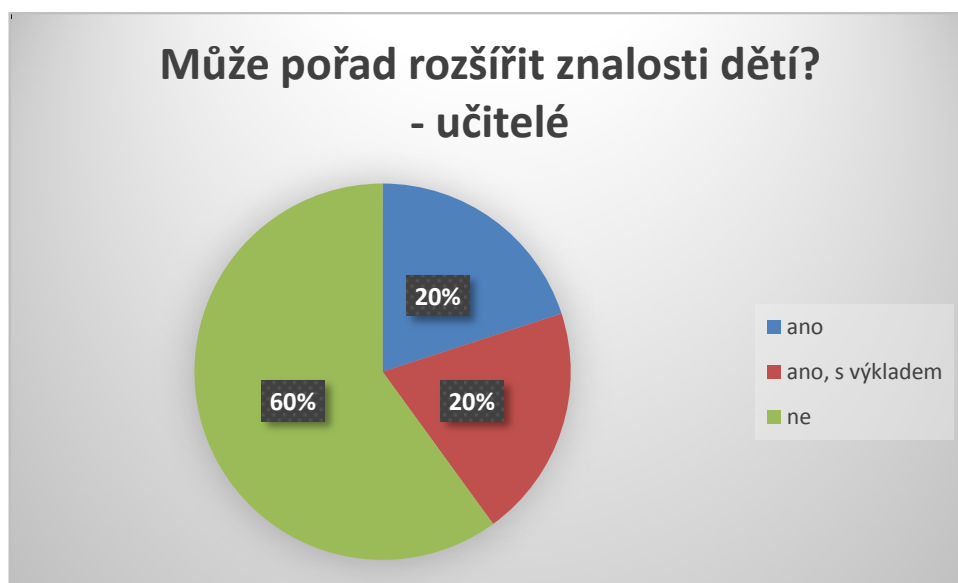
Graf č. 2

V názorech učitelů se objevily věkové hranice od 10 do 12 let. Nejvíce se jich přiklánělo k jedenáctému (2) nebo dvanáctému (2) roku. Jeden učitel zmínil věk vhodnosti už od 10 let. Většina (3) učitelů také odsoudila rozšíření znalostí. Jeden učitel se domnívá, že by

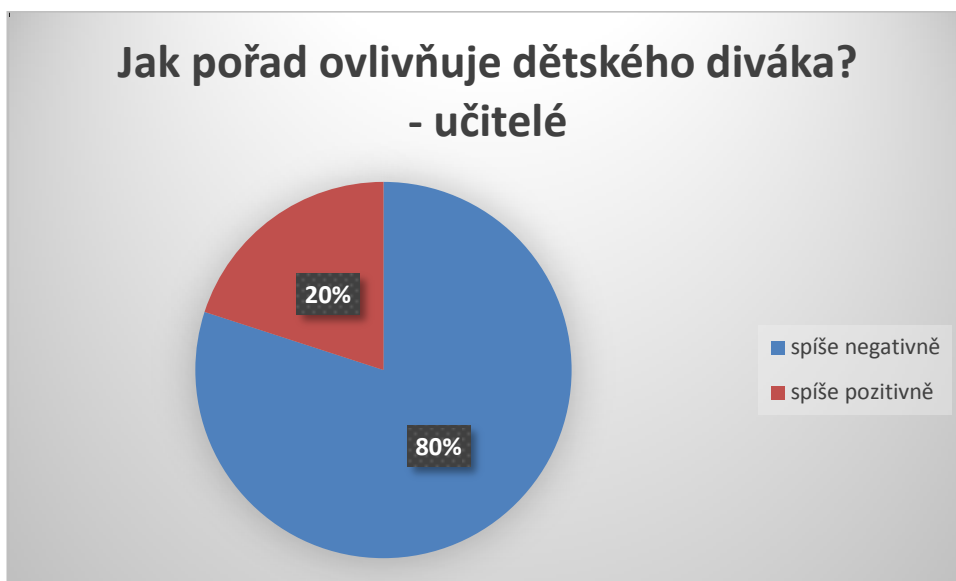
pořad dětem mohl něco dát, ale pouze za přítomnosti dospělého, který by odpovídal na případné otázky. Další z učitelů je pevně přesvědčen, že pořad může mít přínos.

Graf č. 3

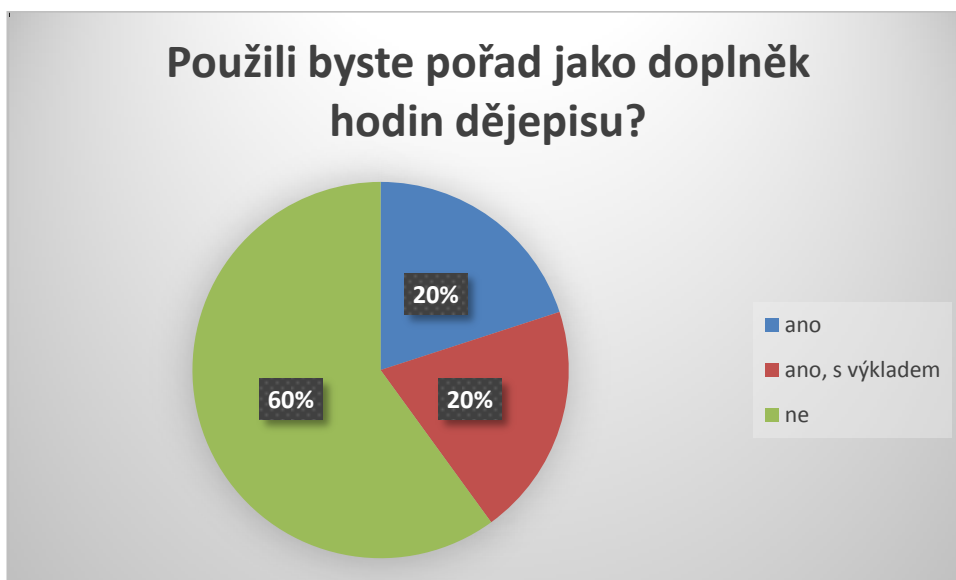
Ze čtyř názorů učitelů jasné vyplývá, že mají k seriálu spíše negativní postoj a domnívají se, že může dětem (zvláště kolem osmi let věku) uškodit. Jako příklady uvádějí, že dítě nemusí v seriálu porozumět humoru. Naopak může získat netaktní chování, konzumní pohled, pocit neporozumění, zmatek. Jeden z učitelů má spíše pozitivní pohled. I tak ale uvádí, že pro osmileté děti je pořad příliš náročný.

Graf č. 4

Tři z učitelů si neumí představit, že by pořad využili v rámci vyučování. Jeden učitel si to představit umí, ale s důkladným výkladem a další učitel považuje pořad za velký přínos pro vyučování.

Graf č. 5

2.1.6 Závěr první části výzkumu

Z odpovědí pěti tázaných učitelů vyplývá, že více než polovina z nich seriál zná. Děti jednoho z nich sledují seriál občas, ale dotázaný se dívá pokaždé s nimi. Další respondent

nechává dítě u televize samotné, občas sleduje seriál s ním. Potomci třetího respondenta sledují seriál vždy sami.

Většina z učitelů se domnívá, že dopad pořadu na dětského diváka je negativní. Ve svých názorech se uchylují ke kritice. Mají dojem, že by pořad mohl dětem spíše uškodit. Pozitivní pohled má jediný učitel. I ten se ale domnívá, že věková hranice osmi let je příliš nízká. Stejného názoru jsou i všichni ostatní učitelé. Nejčastěji by hranici zvýšili na 11 a 12 let. Objevil se i názor, který by hranici zvedl jen na 10 let.

Většina učitelů zároveň odsoudila možnost, že by pořad mohl rozšiřovat dětské znalosti dějin. Přínos pořadu vidí jeden učitel. Další učitel je toho názoru, že pořad může být přínosný, ale pouze za přítomnosti rodiče nebo vyučujícího, který by odpovídal na případné otázky a dovysvětlil souvislosti.

S tím souvisí i názor na využití pořadu v rámci hodin dějepisu. Ti samí učitelé tuto možnost zavrhli. Jeden učitel je pro využití pořadu, ale za přítomnosti pedagoga a další z učitelů je použití velmi nakloněn.

2.2 Názory rodičů

2.2.1 Analytická jednotka

Výzkumnou jednotkou byli rodiče. Jednalo se o respondenty různého stáří a počtu potomků. Výběr respondentů z řad rodičů byl spíše náhodný. Jedinou podmínkou bylo, aby měli jedno nebo více dětí ve věku od 8 do 12 let, což je věkové rozpětí výzkumného vzorku třetí části výzkumu. Počet respondentů: 6.

2.2.2 Konstrukce dotazníku

Výzkum probíhal pomocí dotazníku. Ten byl velmi podobný tomu pro učitele. Opět bylo vytvořeno pět modelových otázek. Čtyři z nich byly totožné s těmi pro učitele. Poslední otázka musela být upravena. Otázky byly otevřené. Dotazování opět probíhalo elektronickou formou. Stejně jako učitelé, i rodiče měli velký zájem o dané téma, byli velmi ochotní a odpovídali nad rámec otázek.

Dotazník obsahoval pět modelových otázek:

- 1) Znáte seriál? Sledujete ho Vy sami nebo Vaše děti nebo se díváte společně?

- 2) Seriál má určenou hranici vhodnosti pro děti od osmi let. Máte pocit, že je tato hranice v pořádku nebo byste ji zvýšil/snížil, jak a proč?
- 3) Pořad má status dětského vzdělávacího pořadu – myslíte si, že dětem opravdu může něco dát a něco je naučit, rozšířit jejich znalosti?
- 4) Jak si myslíte, že pořad celkově ovlivňuje dětského diváka (jaký na něj má dopad)?
- 5) Souhlasil byste s tím, aby se tento pořad pouštěl jako doplněk výuky dějepisu na škole, kam chodí Vaše dítě?

Otázky byly respondentům opět zaslány s písemným zasvěcením do problematiky a informací, že jde o realizaci výzkumného šetření v rámci diplomové práce. Dotazovaní byli také upozorněni, že v případě nejasností v problematice nebo v otázkách, se na mě mohou obrátit. Této možnosti nikdo nevyužil.

Dále byl respondentům zaslán odkaz na stránky pořadu Děsivé dějiny (Děsivé dějiny, © 1996 – 2015), kde jsou jednotlivé díly volně ke zhlédnutí. Bylo tak učiněno pro případ, že respondenti daný pořad neznají.

2.2.3 Cíl druhé části výzkumu

Cílem této části výzkumu bylo zmapování názorů na pořad Děsivé dějiny z pohledu rodičů. Zjišťovala jsem jejich pohled na vhodnost pořadu, a zda by jim vadilo, kdyby jejich dítě sledovalo seriál v rámci výuky ve škole. Výsledek této části výzkumu může opět podpořit nebo zpochybnit výsledky třetí části výzkumu.

2.2.4 Odpovědi respondentů

Respondent č. 1 – žena, 35 let, na mateřské dovolené, 3 děti (syn 3 let, dcera 7 let, dcera 9 let)

„Seriál neznám, ani mé děti ho nesledují. Myslím si, že většina osmiletých dětí seriál nepochopí. Mé dceři bude 10, a i tak si myslím, že by měla velký problém, aby se zorientovala v tom, co vidí. Věkovou hranici bych proto zvýšila alespoň na 12 let. Děti mají v tomto věku už ve škole dějepis a něco z historie vědí, a proto lépe seriál pochopí.

Zároveň si myslím, že pořad nemá dítě šanci nic naučit. Osmileté dítě rozhodně ne. Děti to akorát zmáte. Umím si představit plné využití seriálu třeba v 15 letech, kdy má dítě historický přehled a zároveň pochopí humor a ironii seriálu.

Pouštění seriálu ve školách by mi asi vadilo. Možná by to nevadilo jako ,třešnička na dortu' na konci roku pro pobavení, ale rozhodně ne jako plnohodnotná součást výuky. Zároveň by mi vadilo, kdyby moje 9 – letá dcera musela koukat na některé brutálnější scény, které se v pořadu vyskytují.“

Respondent č. 2 – muž, 49 let, náčelník oddělení komunikačních a informačních systémů a letecké radionavigační služby, 2 děti (syn 14 let, syn 10 let)

„Seriál znám, dětem z jejich iniciativy kupujeme knihy, po uvedení televizní verze sledujeme občas i tento seriál.

Seriál svéráznou a originální formou (humor, netradiční fakta) líčí historii a tím upoutává pozornost. Osobně si myslím, že věková hranice je stanovena poměrně nízko a děti v tomto věku zaujme ,kryšák' (a podobné postavy) spíše vizuálně než informací. Ovšem v pozdějším věku si vzpomenu, že ,někde něco takového viděli' a to je přínosem. Takže věková hranice (dle mého názoru) – 10 let.

Od tohoto věku si myslím, že by byl seriál přínosem, protože opravdu zajímavou formou podává historii v duchu Komenského Scholaludus (škola hrou) a vyvolává u dětí zájem o historii. Náš fyzikář používal podobnou metodu. Například jako důkaz pohybu molekul si za katedrou sundal boty a mával svou ponožkou. Za chvíli byl zápach opravdu cítit po celé třídě. Spoustu posluchačů zaujal a vzbudil v nich aspoň minimální zájem o problematiku a určitě pochopili, že molekula se opravdu pohybuje. Zjednodušeně – pořad zaujme a přitáhne pozornost.

S použitím pořadu ve školách bych souhlasil. Jak už jsem psal– ukázka je kořením výuky – takový doplněk výkladu je vhodný a určitě by (minimálně) zajistil pozornost dětí při výuce a plně by se věnovali výkladu a ne něčemu jinému. A u některých by inicioval i hlubší zájem o studium dějin.“

Respondent č. 3 – muž, 35 let, obchodní zástupce, 1 dítě (syn 9 let)

„Seriál neznám, mé dítě také ne. Hranici bych zvýšil na 11 let.

Seriál může podle mě děti naučit nadsázce. A seznámit je humornou formou s dějinami. To vše ale až po probrání dané látky v hodinách dějepisu nebo případného vysvětlení rodiči. Jinak podle mě nemají šanci pořadu rozumět.

S pouštěním ve školách bych souhlasil. Ale pouze s výkladem pedagoga a vysvětlením skutečných dopadů událostí vyobrazených v seriálu. Bez výkladu nebo znalosti souvislostí mi seriál přijde bezvýznamný.“

Respondent č. 4 – muž, 60 let, v důchodu, 3 vnoučata (vnuk 12 let, vnučka 11 let, vnuk 9 let)

„Seriál znám. Když jsou u nás vnoučata, díváme se společně.

Věkovou hranici bych zvýšil nad 10 let. Myslím si, že mladší děti si některé scénky nedokážou vysvětlit. Některé veselé příběhy jsou srandovní, ale některé scénky jsou až nevhodné.

Myslím si, že pořad děti pobaví. Ale pochybuji, že by je mohl něco naučit. Chápu, že dnešní doba je taková, že musí všechno blikat, dělat zvuky a být bláznivé, aby to dítě zaujalo, ale pokud má pořad něco naučit, měl by možná volit o trochu střídmejší cestu.

Pro hodiny dějepisu by to bylo asi zábavné zpestření, ale některé scény jsou opravdu až drastické. A proto bych to rozhodně nedovolil. Název pořadu je opravdu výstižný.“

Respondent č. 5 – žena, 42 let, v domácnosti, 3 děti (dcera 13 let, dcera 11 let, syn 8 let)

„Osobně tento seriál neznám. Má jedenáctiletá dcera ho sleduje ve škole, kde jim ho paní učitelka pravidelně pouští. Seriál sleduje s nimi a odpovídá na případné otázky. Dceři se seriál líbí. Já z toho ale nadšená nejsem. Nepřijde mi vhodné, aby se tento pořad ve školách pouštěl.

Sama bych ho dětem nepouštěla, ani nedoporučovala. A pokud, tak bych alespoň zvýšila hranici na 12 let. Na děti se řine vodopád jmen, letopočtů a neznámých výrazů v takové rychlosti, v níž nejsou schopny si cokoli podstatného zapamatovat. Myslím, že jim v paměti utkví jen ty nejmorbidnější momenty, kterými se seriál jen hemží.

Ano, historie je krvavá, ale proč to zdůrazňovat, proč na to poukazovat? Osmiletému synovi bych ho rozhodně pouštět nechtěla, protože vím přesně, jaký by na něj měl dopad. Inspiroval by ho k hrátkám v podobném duchu. Myslím, že masmédia jsou i tak plná násilí, tak proč to ještě přživovat.

Seriál se veze na zálibě v akčnosti, de facto se dětským divákům podbízí. Zesměšňuje, paroduje. J.A. Komenský by zaplakal. Školu hrou podle mě takhle nemyslel. Kde je zušlechťování ducha, kde jsou ty dobré příklady hodné následování?“

Respondent č. 6 – muž, 39 let, pastor Apoštolské církve, 3 děti (dcera 15 let, syn 12 let, dcera 5 let)

„Seriál neznám. Mé děti ho nesledují. Hranici vhodnosti bych zvýšil na 10 let. Některé scény snižují morálku, podporují násilí a mohou být pro menší děti těžko pochopitelné. Například vystupování smrtky nebo pohřeb v Egyptě vyjadřující pohrdání zemřelými jen podporují dnešní negativní trend neúcty mezi lidmi.

Znalosti různých zajímavostí z historie ale určitě rozšířit může. Nedomnívám se však, že by přispěl k pochopení historických souvislostí a historických období a mohl tak děti něco naučit.

Pořad se snaží o podání historie formou humoru. Do určité míry se to jistě daří a pomáhá tak zaujmout dětského diváka. Podání historie je pro děti jistě poutavější a zajímavější. Přílišná snaha o humor za každou cenu však vyznívá celkovým snížením hodnoty historie. Také přeskokování z jednoho tématu na druhý bude na děti působit zmateně a těžko vytvoří ucelený obraz o historii a jejích obdobích.

V dnešní době se mnoho rodičů potýká s hyperaktivitou a nesoustředěností dětí. Domnívám se, že pořad spíše takovéto negativní chování dětí rozvíjí.

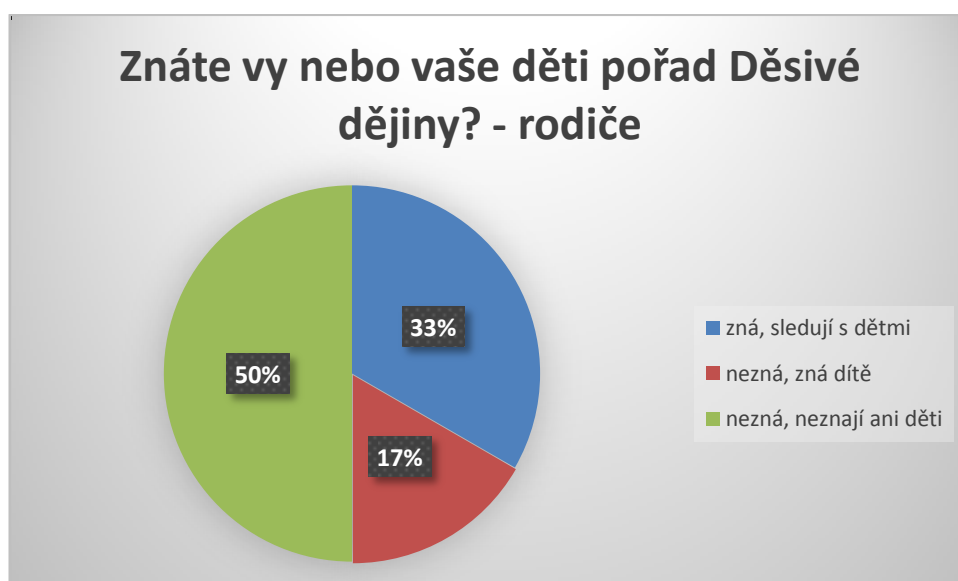
S pouštěním pořadu v hodinách bych nesouhlasil. Jako zábavný vzdělávací televizní pořad v televizi být může. Každý má možnost volby. Pro vyučování v rámci základní povinné školní docházky není dle mého názoru vhodný.“

2.2.5 Interpretace druhé části výzkumu

V interpretaci této části se zaměřím na zpracování jednotlivých otázek. U každé vytvořím závěr na základě výše uvedených respondentů.

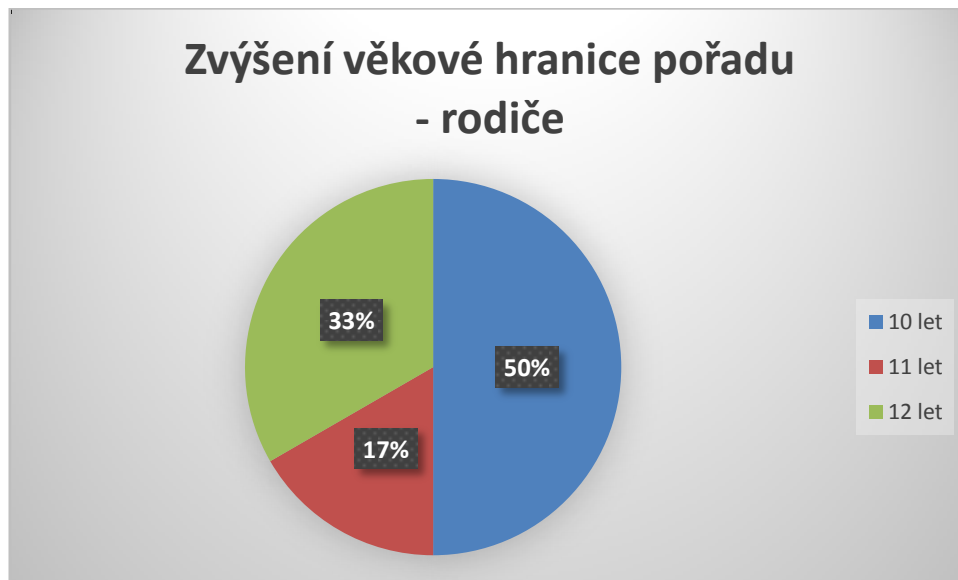
Polovina (3) respondentů seriál nezná, ani ho nesledují jejich děti. Dva rodiče seriál znají a spolu s dětmi ho i sledují. Poslední rodič seriál nezná, ale jeho dítě ho sleduje ve škole.

Graf č. 6

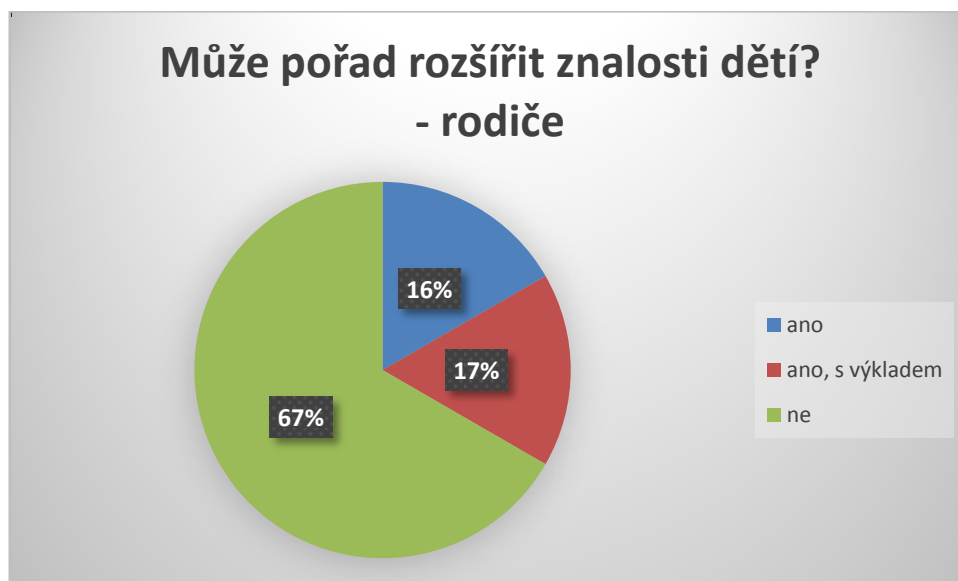
Všichni rodiče by věkovou hranici pořadu zvýšili a všichni odsoudili hranici osmi let jako příliš nízkou. Stejně jako u učitelů se v názorech rodičů objevily věkové hranice od 10 do 12 let. Nejvíce se jich přiklání k desátému (3) nebo dvanáctému (2) roku. Jeden rodič určil jako vhodný věk 11 let.

Graf č. 7

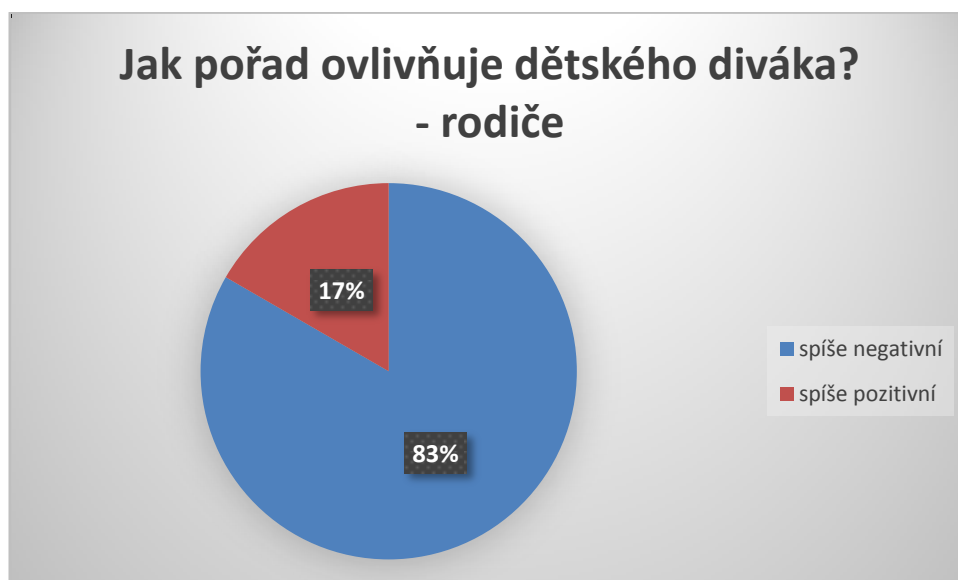
Co se týče nabití nových znalostí, většina rodičů (4) je v tomto směru spíše skeptická. Jeden z rodičů připouští určitou informační hodnotu, ale pouze s učitelským nebo rodičovským výkladem. Další rodič jednoznačně zastává stanovisko, že seriál má vzdělávací hodnotu.

Graf č. 8

Pět rodičovských názorů je zřetelně negativních. Rodiče mají pocit, že děti pořad nepochopí, může rozvíjet jejich hyperaktivitu a nesoustředěnost, inspiruje je k násilnostem nebo se budou cítit zmateně. Jediný rodič má spíše pozitivní názor. Přesto by doporučenou věkovou hranici zvýšil na 10 let.

Graf č. 9

U této otázky by většina (4) rodičů nesouhlasila s použitím pořadu v rámci hodin dějepisu ve školách. Jeden z rodičů by souhlasil pod podmínkou, že by předtím zazněl výklad

učitele, který by byl zároveň k dispozici kvůli případným otázkám. Další z rodičů by jednoznačně souhlasil.

Graf č. 10

2.2.6 Závěr druhé části výzkumu

Odpovědi šesti dotázaných rodičů ukazují, že polovina z nich seriál nezná a neznají ho ani jejich děti. Dva z dotázaných seriál znají a sledují ho společně s dětmi a jeden rodič seriál nezná, ale jeho dítě ho sleduje v rámci školního vyučování.

Většina rodičů je velmi skeptická, pokud jde o informační hodnotu seriálu a případné rozšíření znalostí díky jeho sledování. Jeden rodič se domnívá, že seriál má možnost dítě něčemu naučit, pokud bude k dispozici výklad dospělého a další z rodičů jednoznačně zastává stanovisko, že seriál má vzdělávací hodnotu.

S tím souvisí i postoj k případnému využití seriálu v rámci hodin dějepisu ve školách. Čtyři rodiče jsou proti, jeden souhlasí, pokud bude poskytnut výklad učitele a jeden jednoznačně souhlasí.

Většina rodičů se však domnívá, že pořad ovlivňuje dětského diváka spíše negativně. O pozitivním vlivu mluví pouze jeden rodič. Doporučenou hranici pořadu by ale opět zvýšili všichni, nejčastěji na 10 let. Dva z dotazovaných by hranici zvýšili až na 12 let a jeden se zmínil o 11 letech.

2.3 Analýza reakcí a názorů skupin dětí od 8 do 12 let

2.3.1 Analytická jednotka

Výzkumnou jednotkou třetí a nejpodstatnější části výzkumu byly děti. Jednalo se o žáky základní školy ve věku od 8 do 12 let, tedy od 2. třídy 1. stupně po 6. třídu 2. stupně. Z každé třídy bylo vybráno 10 dětí. Výběr byl ponechán na třídních učitelích jednotlivých tříd, kteří dbali na výběr nejšikovnějších a nejsnaživějších žáků ze třídy. Celkem se výzkumu zúčastnilo 50 dětí ve věku od 8 do 12 let.

2.3.2 Metody a průběh výzkumu

Výzkum probíhal v prostorách ZŠ Sadová v Čáslavi. Z hodin bylo vždy postupně uvolněno 10 žáků z jednotlivých tříd, kteří se mnou odešli do volné učebny. Byli informováni, že se zúčastní výzkumu a byl jim stručně popsán jeho průběh.

V první části výzkumu žáci zhlédli jeden díl seriálu Děsivé dějiny. Jednalo se o 4. epizodu 5. série (DVD s dílem je k dispozici v příloze). Záměrně byl vybrán díl nepříliš drastického charakteru s minimem násilných prvků.

Žáci nerušeně zhlédli celý díl. Poté následovala řízená diskuze. Žákům jsem kladla otázky, oni se hlásili, odpovídali a svěřovali se se svými poznatky a dojmy. Nakonec jsem děti rozsadila, každý si sedl do vlastní lavice, abych minimalizovala možnost opisování. Rozdala jsem jim testy a požádala o vyplnění.

Testy obsahovaly 10 otázek, které se týkaly zhlédnutého dílu seriálu. Žákům bylo řečeno, že testy nebudou klasifikovány, jsou anonymní a nemusí se obávat napsat, že neví nebo si nevzpomínají. Zároveň byli požádáni, ať napíší vše, co si zapamatovali. Test nebyl časově omezen, žáci měli na vyplnění dostatek času.

Při této části výzkumu jsem použila tři různé metody výzkumu. Dotazník (test), řízenou diskuzi a pozorování.

Přímé strukturované pozorování jsem použila v okamžiku, kdy děti sledovaly seriál. Postřehy jsem zapisovala v jeho průběhu. Pozorovanými kategoriemi byly jejich bezprostřední reakce, mimika, gestika, projevy psychického napětí nebo obranné mechanismy, hlasité komentáře. Mé místo pozorovatele se nacházelo v zadním rohu učebny. Z této pozice jsem minimálně rušila pozorované osoby, ale zároveň jsem žákům viděla do

tváře. Pozorování bylo skryté, nenarušovalo tak přirozenost žáků. Při sledování byl dětem dán pokyn: sleduj a snaž se zapamatovat.

Poté následovala nestrukturovaná řízená diskuze. Dětem jsem postupně pokládala 10 otázek, které je měly přimět vyjádřit své pocity a dojmy ze seriálu. Řízenou diskuzi jsem zvolila z důvodu osobního kontaktu s dotazovanými a možnosti okamžité reakce na jejich odpovědi, protože „*u interview můžeme sledovat i některé vnější reakce respondenta a podle nich potom pohotově usměrňovat další průběh kladených otázek*“ (Gavora, 2010, 110). Skupinová diskuze probíhala formou strukturované konverzace, tedy na základě předem promyšlených a připravených otázek. Respondentům byl zadán pokyn: odpovídej na otázky, řekni cokoli, co tě k danému tématu napadá.

Třetí metodu (test) jsem použila na závěr výzkumu, abych zjistila, co si děti ze sledování zapamatovaly. Tuto metodu jsem zvolila především z důvodu zachování anonymity všech zúčastněných a možnosti jednoznačného vyhodnocování výsledků. Vyplňování testu probíhalo převážně bez přerušení, došlo k němu pouze v případě 2. třídy z důvodu upřesnění otázek nebo vysvětlení použitých pojmů. Žákům byl dán pokyn: vyplň test, v případě nejasností se zeptej.

2.3.3 Konstrukce otázek testu a k diskuzi

Otázek k řízené diskuzi bylo 11, 8 z nich bylo uzavřených a 3 otevřených. U každé otázky se respondenti mohli volně vyjadřovat i mimo rámec daných dotazů. Test obsahoval 10 otázek – 9 otevřených, 1 uzavřenou. Seznam všech otázek je k dispozici v příloze.

Otázky jsem konzultovala s paní učitelkou Mgr. Jitkou Chraščovou, která mi poskytla cenné rady ohledně tvorby testu a dotazníku pro různé věkové skupiny žáků, s kterými má bohaté zkušenosti. Doporučila mi, jakým způsobem otázky formulovat a jakou volit obtížnost, aby otázky pro žáky nebyly příliš těžké, ani příliš lehké. Primárně jsem se snažila o jednoduchost volených slov i celkového znění otázek. Prioritou bylo, aby dotazy byly pro děti srozumitelné, aby je vybízely k více než jednoslovným odpovědím.

Při tvorbě otázek jsem také použila Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP pro základní vzdělávání, 2013), díky kterému jsem si vytvořila představu a získala základní přehled a informace o úrovni dosažených znalostí v historii žáků prvního a druhého stupně.

Otázky byly pro všechny věkové kategorie totožné. U žáků 2. a 3. třídy jsem zvažovala, použití ústních odpovědí, protože úroveň jejich čtení a psaní není vysoká. Žáci

písemnou formu zvládli bez větších obtíží, k vypracování testu pouze potřebovali více času, který jim byl poskytnut. V případě nepochopení zadání, jim bylo vysvětleno.

2.3.4. Pilotní studie

Před začátkem samotného výzkumu jsem provedla tzv. pilotní studii u svého devítiletého bratra. Tato studie je velmi důležitá, „*pokud nemáme opravdu hlubokou znalost o cílové skupině, zejména vzhledem ke studované problematice,*“ (Disman, 1993, 121). V mém případě probíhala metodou nestandardizovaného rozhovoru. Bratr zhlédl daný díl seriálu, proběhla diskuze a vyplnění připraveného testu.

Prostřednictvím této studie jsem se snažila zjistit obtížnost a správnou formulaci otázek. Tato studie proběhla úspěšně, zadání k testu jsem již neměnila, otázky k řízené diskusi jsem na základě pilotní studie rozšířila.

2.3.5 Cíl třetí části výzkumu

Cílem této části výzkumu bylo zjištění reakcí a dojmů dětí různých věkových kategorií na seriál *Děsivé dějiny*. Zároveň měl průzkum zjistit vzdělávací funkci seriálu a vhodnost pro určenou věkovou kategorii.

2.3.6 Hypotézy

Tyto vědecké předpoklady vznikly na základě mých osobních predikcí a zkušeností s danou věkovou skupinou. Dále se na jejich vzniku podílela pilotní studie (viz. výše).

H1 – Čím vyšší bude věk testovaných žáků, tím vyšší bude procento úspěšnosti v závěrečném testu.

H2 – Čím vyšší bude věk testovaných žáků, tím menší budou mít problém s udržení pozornosti po celou dobu sledování seriálu.

H3 – Čím vyšší bude věk žáků, tím méně se budou projevovat projevy psychického napětí obranných mechanismů (Blažek, 1995, 169) – kousání nehtů, pootevřená ústa, hlasité komentování viděného, zakrývání očí apod.

H4 – Čím nižší bude věk žáků, tím méně se jim budou líbit drastické momenty seriálu (ve sledovaném dílu konkrétně upadnutí palců na ruku, useknutá hlava na podnose, utržený nos).

2.3.7 Analýza výsledků

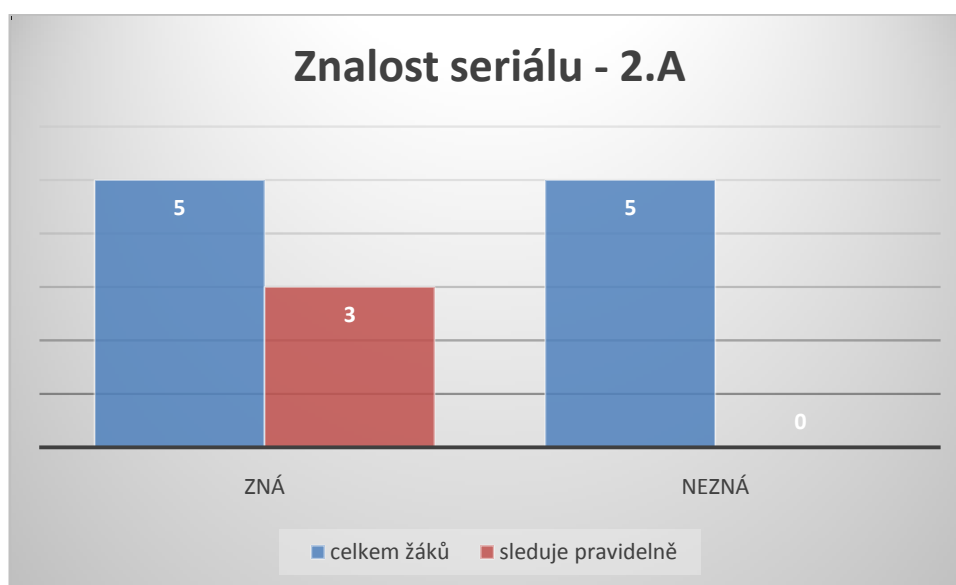
2.3.7.1 Třída 2. A (8 – 9 let)

Žáci druhé třídy sledovali díl seriálu Děsivé dějiny ze začátku s velkým zaujetím. Nerušili, nepovídali si, nevnímali okolí. Často jsem u nich pozorovala kousání nehtů a pootevřená ústa. Někteří z žáků měli potřebu hlasitě komentovat to, co vidí. Dá se říci, že je sledování bavilo. Zaznamenala jsem i smích, ale pouze, pokud někdo něco vtipného udělal, měl vtipné oblečení nebo vtipně upadl. Vtipným momentům, které byly v seriálu vyjádřeny slovně, se nesmáli.

Zhruba od poloviny dílu jsem si všimla postupně upadající pozornosti. Počáteční velký zájem vystřídalo občasné pošťuchování nebo povídání si se sousedem v lavici a rozhlížení se po třídě. Při diskuzi byli žáci velmi komunikativní. Rádi se vyjadřovali, ale často se báli říci odlišný názor. Jejich výpovědi se proto velmi podobaly.

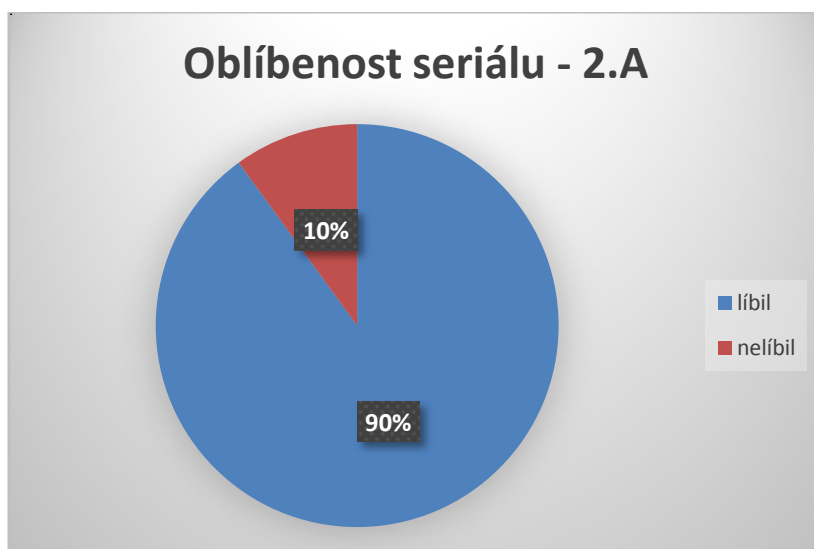
První otázky diskuze se týkaly znalosti pořadu. Polovina (5) dětí uvedla, že se s pořadem už setkaly. Z těchto pěti zároveň uvedli 3 žáci, že se dívají pravidelně. Jeden z nich se dívá s bratrem a společně si povídají o tom, co viděli. Ostatní dva sledují pořad sami. Zbývajících pět žáků, kteří se s pořadem nikdy nesečkali, uvedlo, že by se rádi podívali na další díly.

Graf č. 11

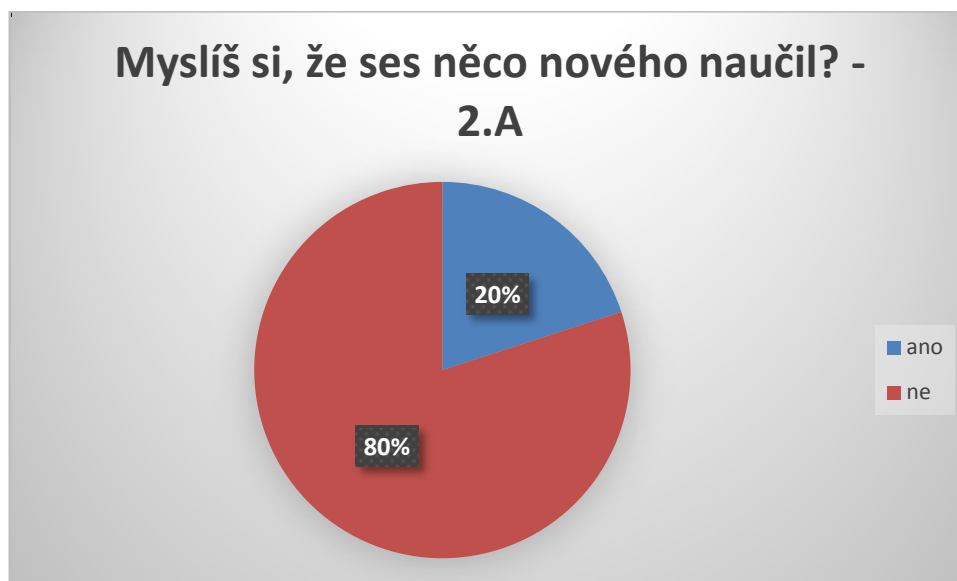

Seriál se celkově líbil naprosté většině (9) dětí. Nejvíce se jim líbila písnička, která v ukázkovém dílu pořadu zazněla. Dále zmiňovali také sportovní reportáž nebo léčení nemocí pomocí dukátů.

Graf č. 12

Přestože se většina žáků shodla, že se jim seriál líbil, jmenovali i momenty, které se jim tolik nelíbily. Bylo mezi nimi například upadnutí palců na rukou, uříznutá hlava na podnosu, utržený nos, vystrašilo je vytažení pušky ve sportovní reportáži nebo se jim nelíbila holohlavá žena. Na otázku, jestli si žáci myslí, že se sledováním tohoto seriálu něco nového naučili, odpověděli kladně dva.

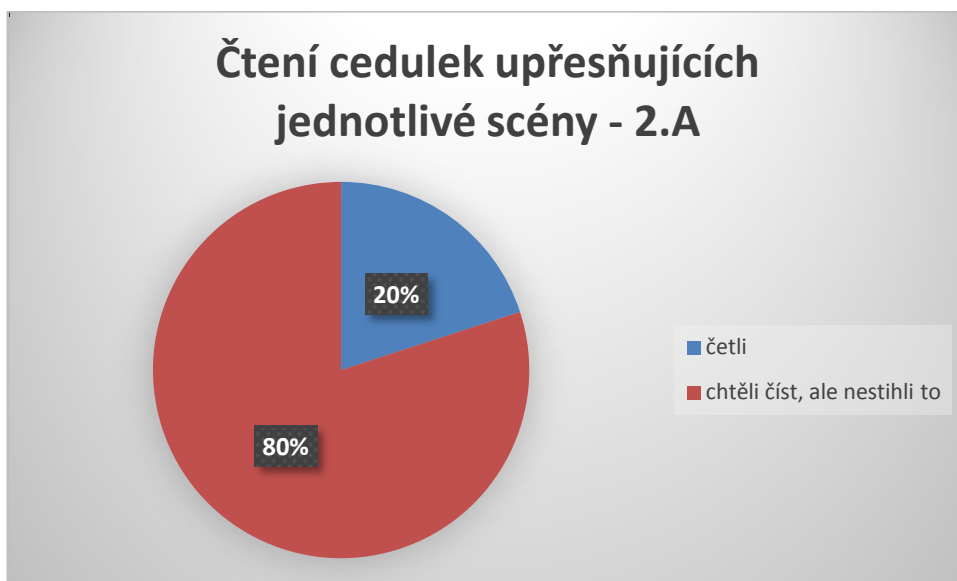

Když jsem položila otázku, jaké historické téma by chtěli v Děsivých dějinách vidět, nebyli mi schopni odpovědět. Nikdo nenavrhl žádné téma. Což je svým způsobem pochopitelné vzhledem k tomu, že ve druhé třídě nemají hodiny dějepisu. Přesto mě překvapilo, že ani po mém naléhání a návrzích nikdo nic nezmínil.

Má další otázka se týkala cedulek s nápisy, které se v průběhu seriálu objevují v rozích obrazovky. Jsou na nich většinou upřesňující informace, nebo zda je ta či ona věc pravdivá či nikoliv. Jedná se tedy o velmi důležitý prvek. Pokud si děti tato upřesnění nepřečtou, mohou si vytvořit mylný obraz o jednotlivých historických událostech.

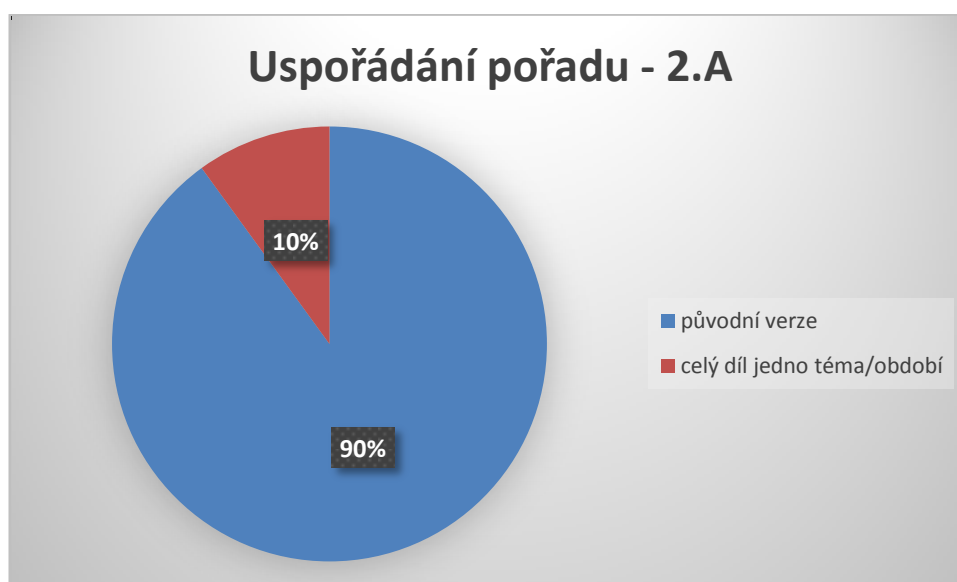
Všech deset žáků si těchto cedulek všimlo. Pouze dva z nich je četli. Ostatní číst chtěli, ale nestihli to, protože cedulka rychle zmizela.

Graf č. 14

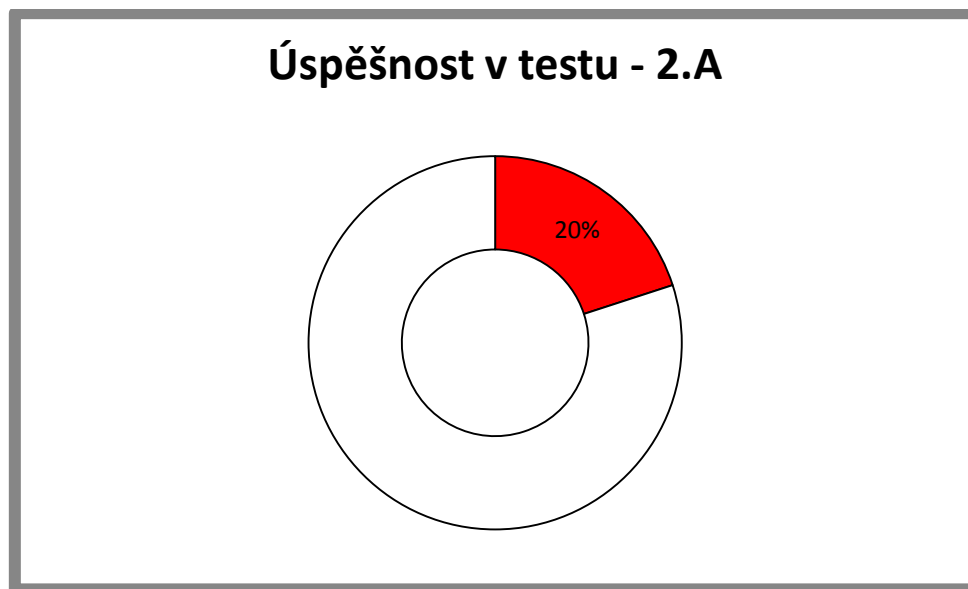
Poslední otázka se týkala samotného uspořádání pořadu. Ptala jsem se dětí, jestli jim vyhovuje, že v jednom dílu vidí za sebou více historických období a jsou chvíli ve středověku, poté v pravěku a nakonec ve 20. století nebo by byly raději, kdyby se celý díl věnoval vždy jen jednomu tématu. Většina (9) žáků 2.A odpověděla, že se jim líbí původní verze.

Graf č. 15

Další částí byl test. Psaní dětem netrvalo příliš dlouho, většinu věcí nevěděly, testy mi odevzdávaly poloprázdné, odpovídaly spíše heslovitě. 2.A byla v testu celkově úspěšná na 20%.

Graf č. 16

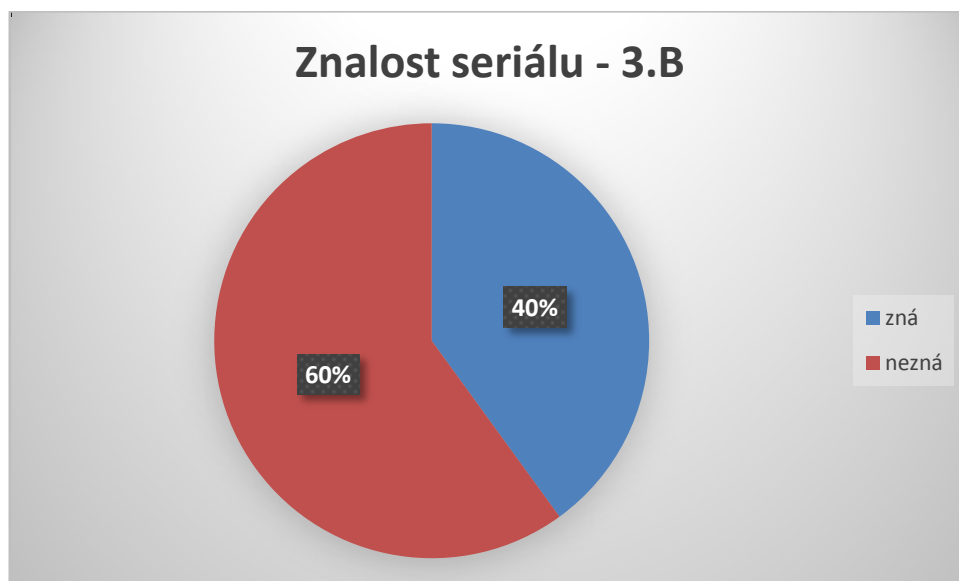

2.3.7.2 Třída 3.B (9 – 10 let)

Třída 3.B sledovala pořad s opravdu velkým zájmem. To bych chtěla zdůraznit, protože s tak velkým zájmem jsem se u jiné třídy nesetkala. Opět jsem na nich viděla výrazné prožívání viděného. Na jejich tvářích se objevovaly úšklebky, výrazy nadšení nebo znechucení. V obličejích se jim střídalo mračení se smíchem. Místy sledovali s otevřenou pusou. Při písničce jsem pozorovala jejich rytmické pohyby (poklepávání nohou, hlavou). Od poloviny dílu jsem opět zaznamenala snižující se pozornost.

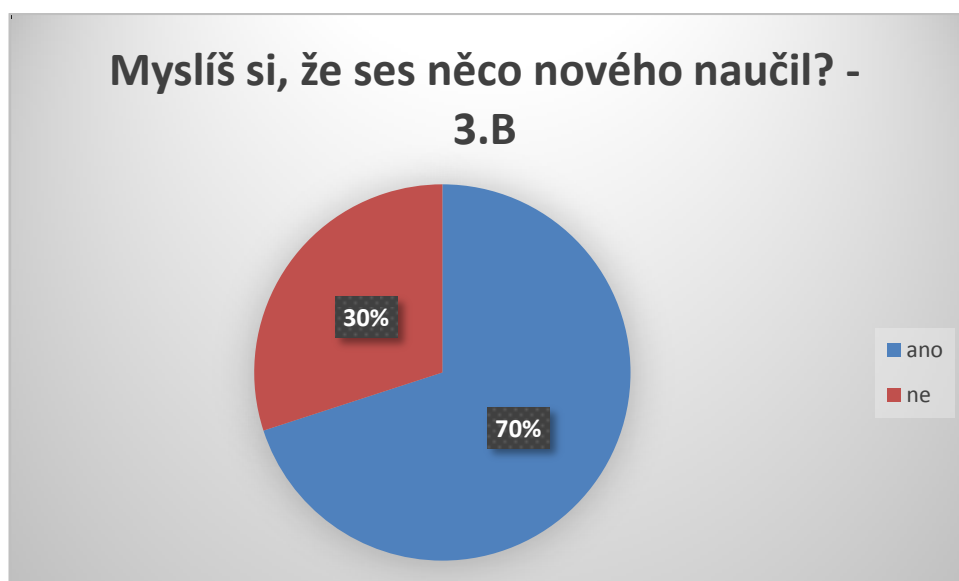
Seriál znali 4 žáci. Nikdo z nich se však na seriál nedívá pravidelně. Všichni jen občas, když na něj narazí v televizi a všichni sami. 3 žáci z celkového počtu šesti, kteří seriál neznali, by rádi zhlédli další díly.

Graf č. 17

Všem (10) zúčastněným se seriál líbil. Často jmenovali písničku, léčení práškem z mumie, sportovní reportáž, zvířata ve druhé světové válce nebo Vikingy. Zmiňovali však také momenty, které se jim tolik nelíbily. Byl to například Jeremy Bentham, uříznutá hlava na podnose, utržený nos, upadlé palce na ruce, přimrznutá ruka ke džbánu, holohlavá žena. Z deseti žáků si 7 myslí, že se sledováním pořadu něco nového naučili.

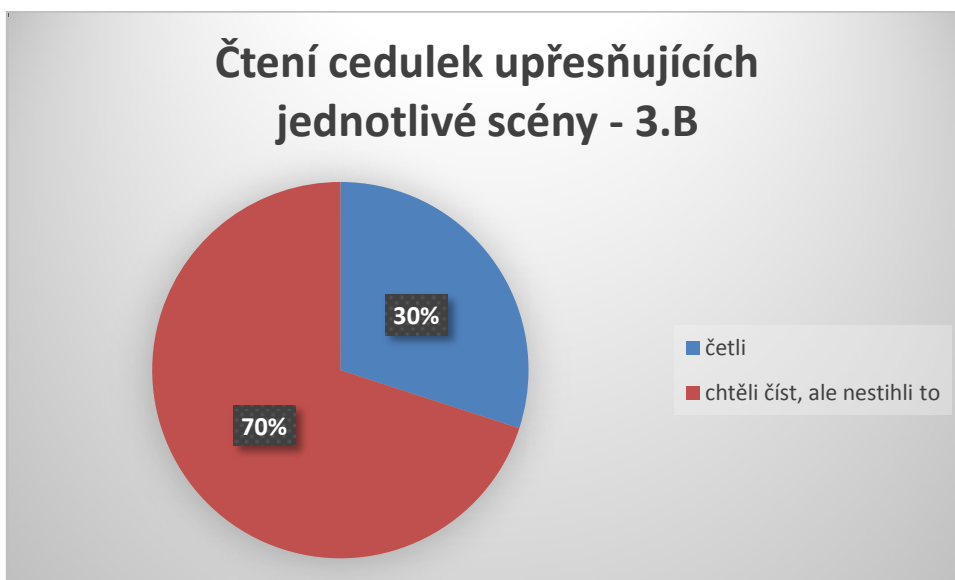
Graf č. 18

Další témata, která by děti z 3. třídy chtěly vidět, byl například pravěk, dinosauři, 1. světová válka, Karel IV., Ježíš Kristus, Kleopatra.

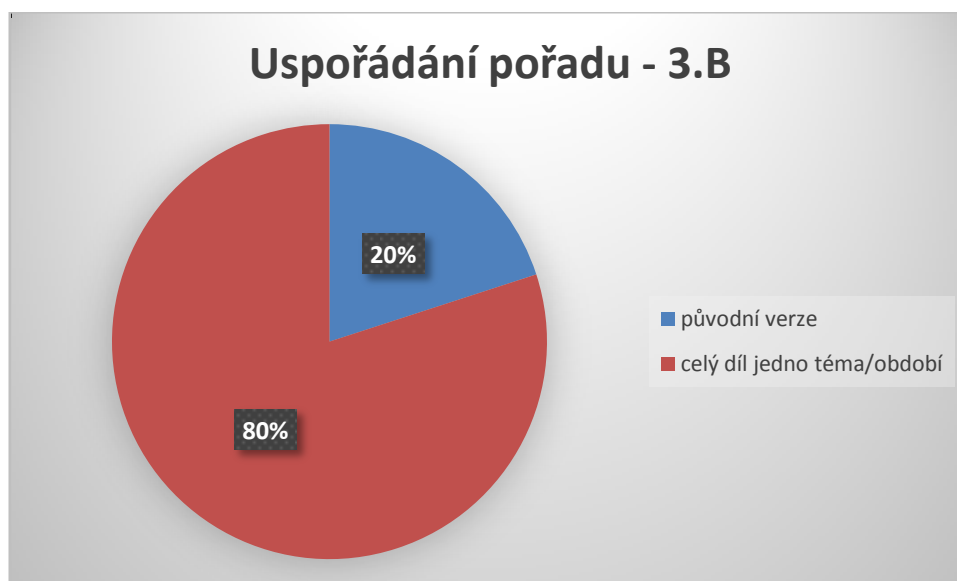
Co se týče cedulek s upřesňujícími informacemi, všimlo si jich všech deset dětí. Tři z nich stíhali nápisy číst, zbylých sedm nestíhalo.

Graf č. 19

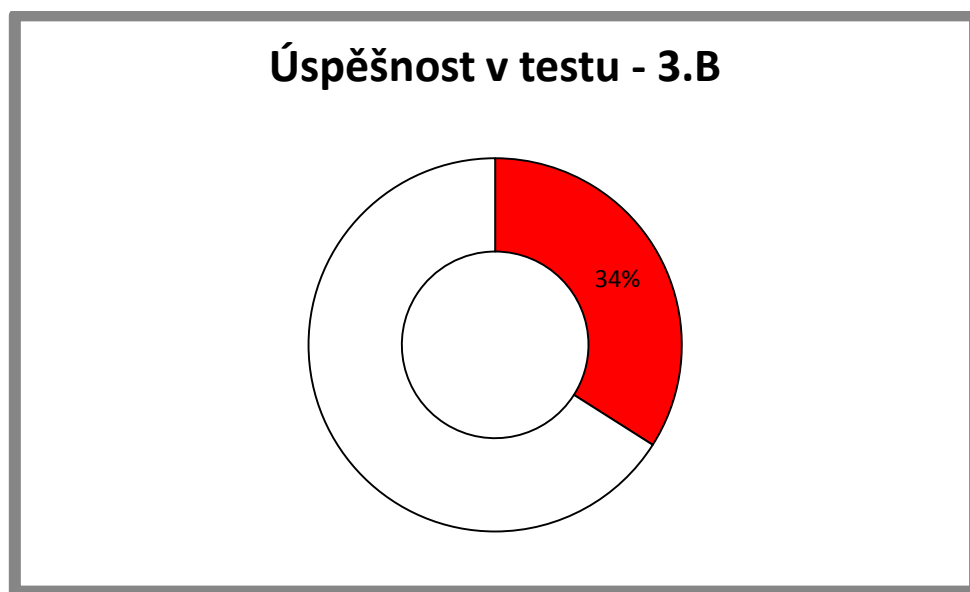
Uspořádání pořadu se většině dětí (8) nelíbilo a byly by raději, kdyby viděly na jedno téma celý díl.

Graf č. 20

Test psala většina žáků poměrně dlouho. Bylo na nich vidět, že tápají, vzpomínají, snaží se vzpomenout. Odpovědi byly výrazně rozsáhlejší než u 2.A, stále se však vyskytovala prázdná místa. Úspěšnost celé třídy byla 34%.

Graf č. 21

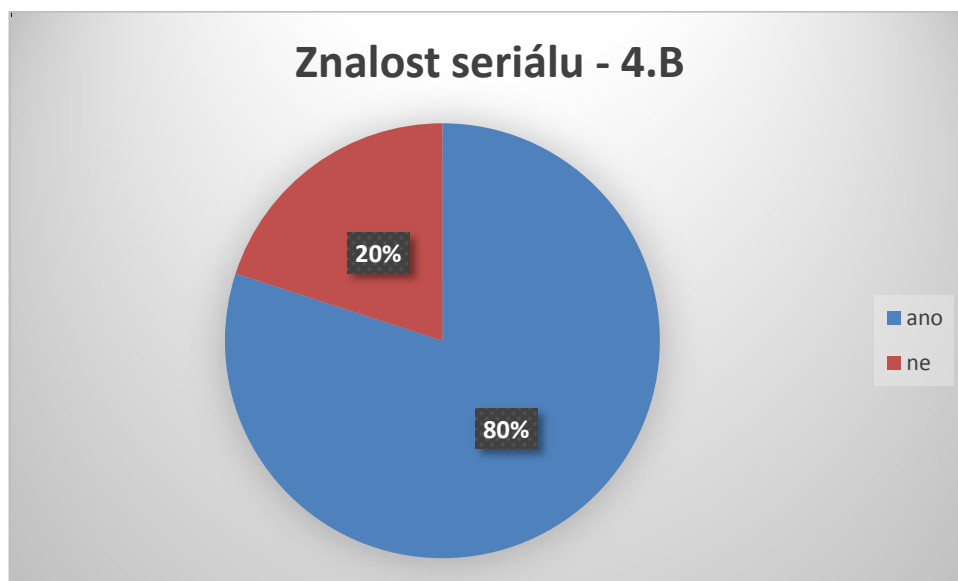

2.3.7.3 Třída 4.B (10 – 11 let)

Čtvrtá třída přijala pořad s průměrným zájmem. Seriál je bavil a smáli se většině slovně vyjádřených vtipů. Sledovala jsem u nich minimum projevů psychického napětí. V naprostém klidu sledovali celý díl seriálu. Zaznamenala jsem minimální pokles pozornosti.

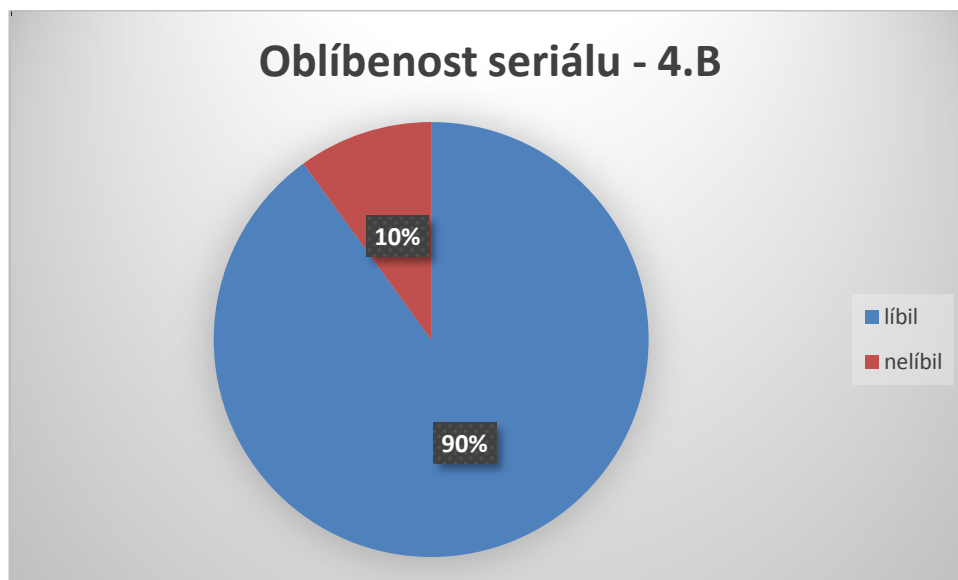
Se seriálem se setkala 8 žáků. Žádný z nich ale seriál nesleduje pravidelně, podívají se na něj jen příležitostně a všichni sami. Zbývající dva žáci seriál neznali, jeden z nich po zhlédnutí uvedl, že by se rád podíval na další díly.

Graf č. 22

Naprosté většině (9) se seriál líbil. Nejčastěji jmenovali Vikingy, středověk, období Viktoriánů nebo Římanů. Naopak se jim nelíbila useknutá hlava na podnosu.

Graf č. 23

Sedm ze zúčastněných se domnívalo, že se sledováním seriálu naučili něco nového.

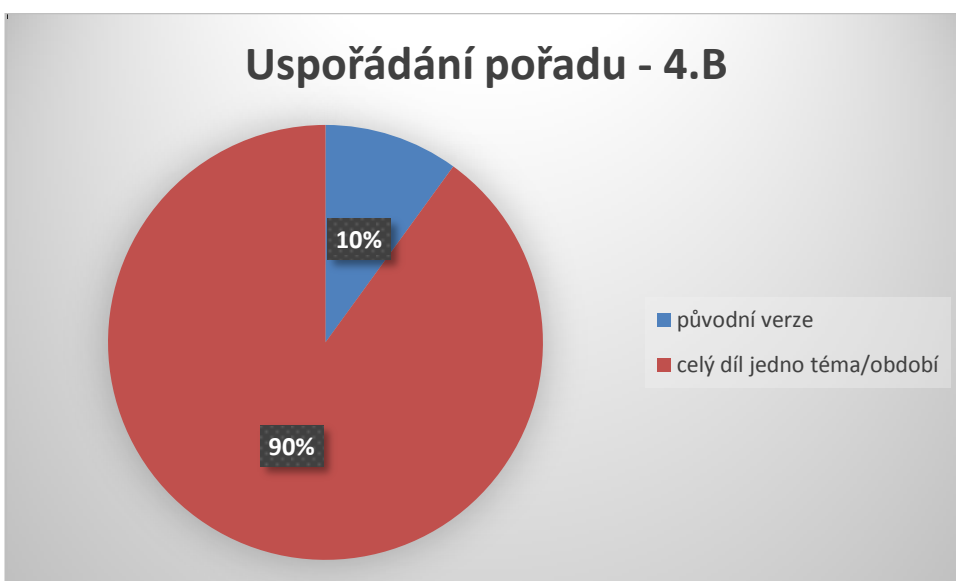
Graf č. 24

Žáci 4. B by v Děsivých dějinách rádi viděli především české dějiny (důvodem zřejmě bude zaměření učiva vlastivědy pro 4. třídu). Jmenovali proto osobnosti jako je Jiří z Poděbrad, Karel IV. nebo Václav IV.

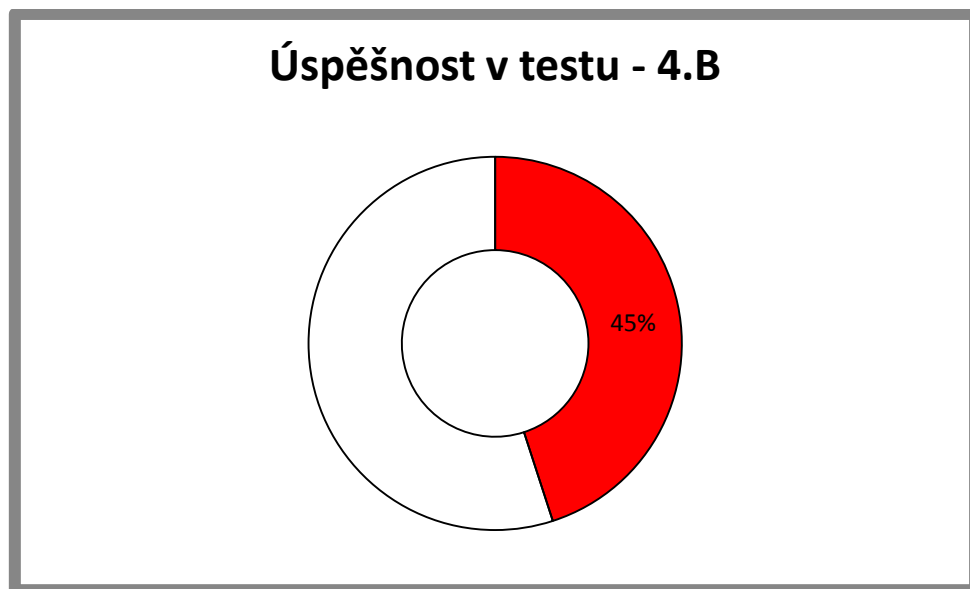
Cedulek s upřesňujícími informacemi si všimlo všech deset dětí a všech deset také stáhlo obsah cedulek číst. Většině (9) dotazovaných by se také líbilo, kdyby se díly Děsivých dějin zaměřovaly pokaždé jen na jedno historické téma.

Graf č. 25

Vyplnění testu trvalo žákům 4. třídy poněkud déle. Bylo vidět, že musí trochu přemýšlet, testy mi ale odevzdávali z velké části vyplněné. Úspěšnost celé třídy byla 45%.

Graf č. 26

2.3.7.4 Třída 5.A (11 – 12 let)

Pátá třída sledovala seriál se srovnatelným zaujetím jako třída čtvrtá. Pozornost byla v normě, občas je něco zaujalo více, občas méně. Smáli se všem vtipným momentům. Nepozorovala jsem žádné projevy obranných mechanismů.

Z deseti žáků znalo seriál 7 dětí. Nikdo z nich se však na seriál nedívá pravidelně. Jeden z nich sleduje seriál s bratrem a povídají si o tom, co viděli. Další žák se dívá také se sourozencem, ale o viděném spolu nemluví. Ostatní (5) se dívají sami. Tři děti, které doposud seriál neznaly, by rády viděly další díly.

Graf č. 27

Všem žákům páté třídy se zhlédnutý díl líbil. Nejvíce je zaujali mluvící psi, písnička nebo Vikingové. Velmi také oceňovali vtipný koncept seriálu. Nejmenovali nic, co by se jim nelíbilo. Osm žáků se domnívalo, že se zhlédnutím seriálu něco nového naučili.

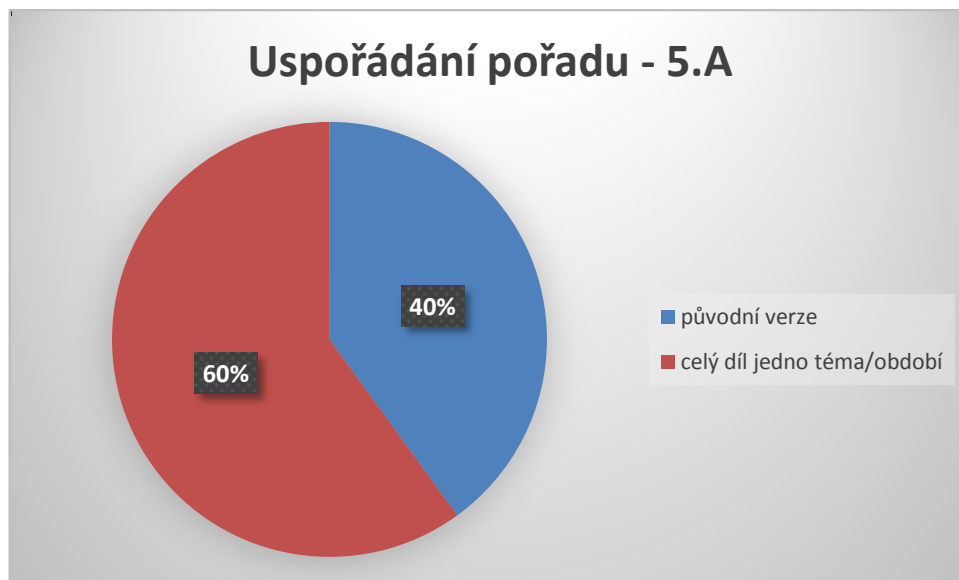
Graf č. 28

Témata, která by žáci rádi viděli, jsou například sv. Václav, národní obrození, 1. světová válka, Řecko, Řím, válka Severu proti Jihu, Samurajové. Cedulky s doplňujícími informacemi četli všichni. Všichni si jich všimli a stíhali je číst. Více než polovina žáků (6) by

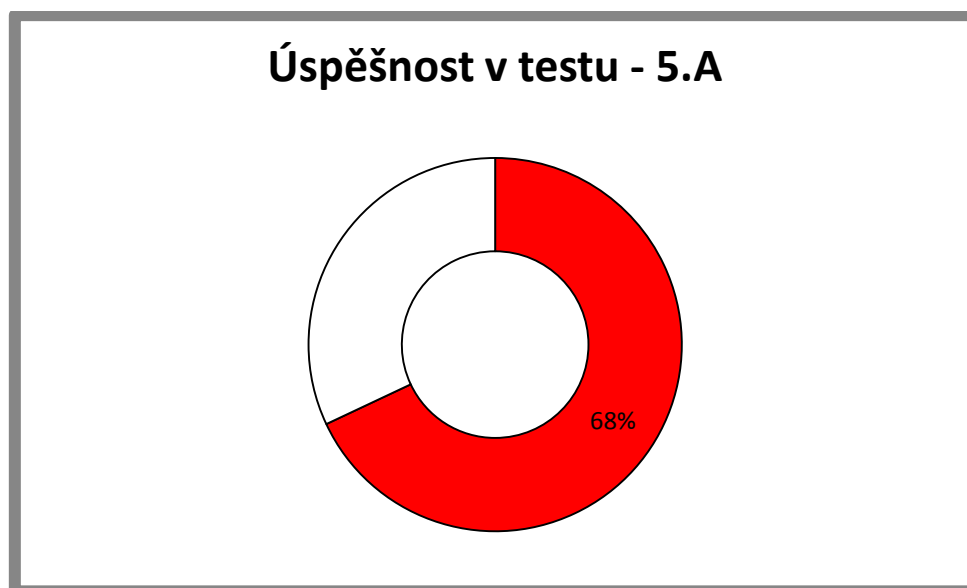
viděla raději celý díl o jednom historickém tématu. Zbytek dětí (4) by nechaly upořádaní pořadu takové, jaké je.

Graf č. 29

Test mělo všech deset žáků poměrně rychle vyplněný. Otázky pro ně nebyly problémem. Testy přinášeli obsahově bohaté. Úspěšnost celé třídy byla 68%.

Graf č. 30

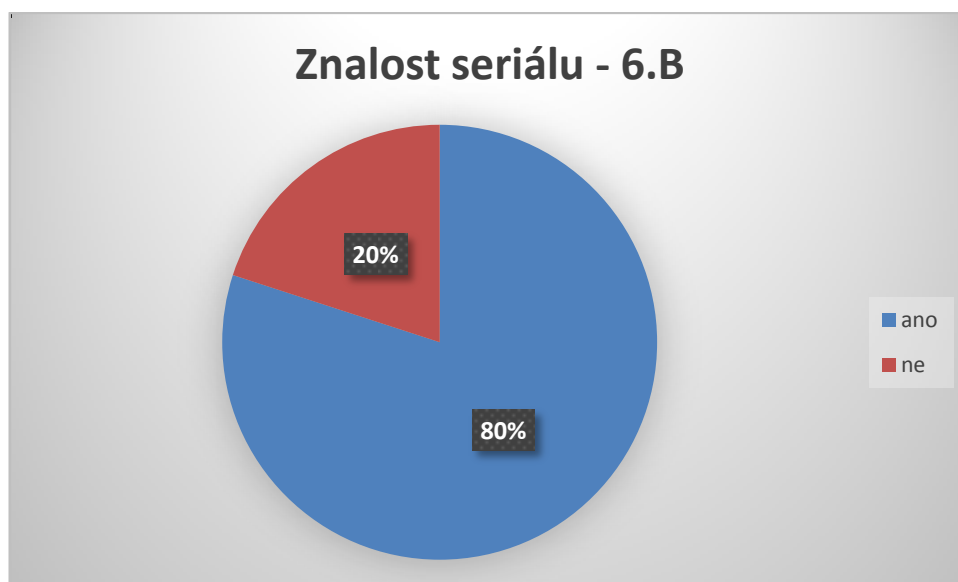

2.3.7.5 Třída 6.B (12 – 13 let)

Žáky šesté třídy seriál zaujal standardně. Nebylo vidět žádné velké nadšení. Seriál sledovali v klidu, bez tělesných nebo hlasových projevů. Smáli se vtipům. Místy jsem zaznamenala spíše pousmání, nejednalo se o tak nadšený smích jako u mladších žáků.

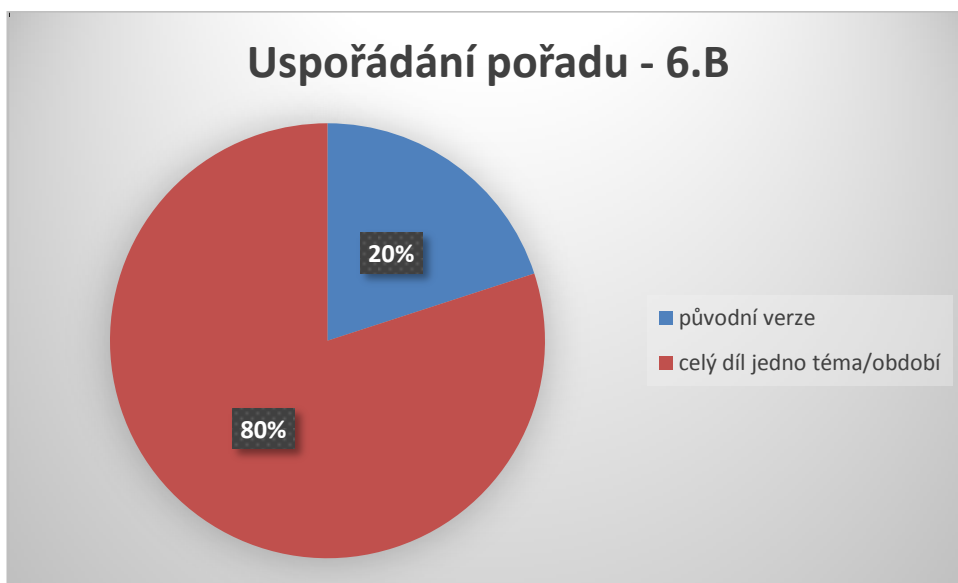
8 dětí z celkového počtu deseti seriál znalo. 5 z nich se na seriál dívá pravidelně. Většina (7) dětí se na Děšivé dějiny dívá samostatně, jeden žák sleduje seriál se sourozencem. Seriál neznaly dvě děti. Po zhlédnutí dílu uvedly, že by rády viděly další díly.

Graf č. 31

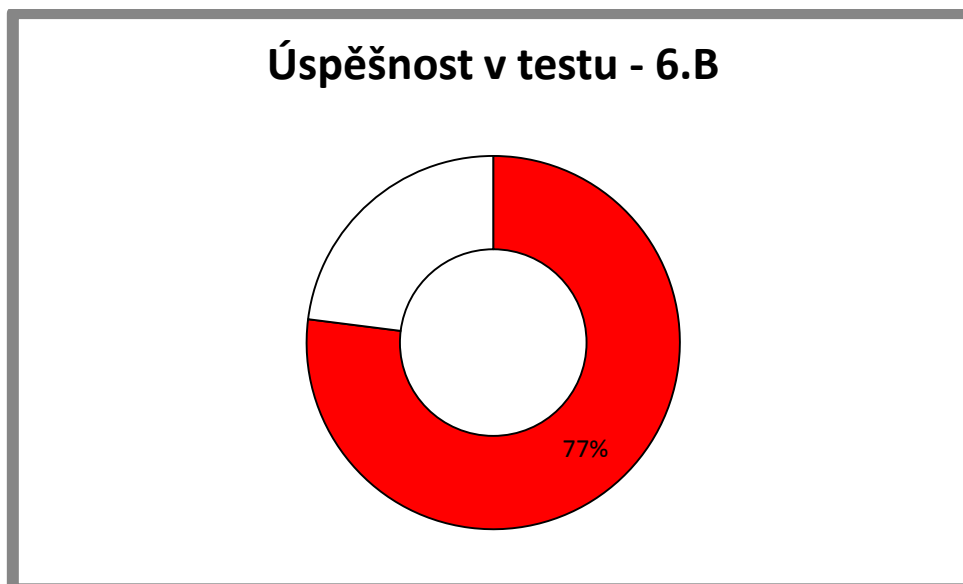
Všem dotazovaným ze šesté třídy se zhlédnutý díl líbil. Nejvíce se jim líbila písnička, Vikingové nebo Římané. Velmi oceňovali vtipný koncept seriálu. Nenašli nic, co by se jim nelíbilo. Všichni (10) žáci měli pocit, že se naučili něco nového. Z historických témat by v Děšivých dějinách rádi viděli více o Římanech, pravěk, podrobně obě světové války. Všichni (10) si také všimli cedulek upřesňujících jednotlivé scény pořadu a stáhli bez problému číst. Většina (8) žáků také uvedla, že by ráda viděla celý díl Děšivých dějin zaměřený jen na jedno téma.

Graf č. 32

Žáci šesté třídy měli test vyplněný poměrně rychle. Žádná otázka jim nečinila velký problém. Celková úspěšnost třídy byla 77%.

Graf č. 33

VERIFIKACE HYPOTÉZ

Ve výzkumné části této práce jsem dospěla k potvrzení všech čtyř hypotéz:

Hypotéza č.1: Úspěšnost v testu ve druhé třídě prvního stupně byla nejmenší, tedy 20%. Se vzrůstajícím věkem žáků vzrůstala i procenta správnosti testu. Třetí třída splnila test na 34%. Čtvrtá třída posunula hranici na 45%. Pátá třída byla úspěšná na 68%. Nejvyššího procenta dosáhla šestá třída na druhém stupni – 77%. Hypotéza č. 1 byla **POTVRZENA**.

Hypotéza č. 2: Se zvyšujícím se věkem žáků se zvyšovala i míra a délka pozornosti, kterou byli schopni pořadu věnovat. Vyplývá to z pozorování, které jsem prováděla u jednotlivých tříd. Druhá třída začala seriál sledovat s velkým zaujetím. Od poloviny pořadu však začala pozornost razantně upadat. Stejně to bylo i s třetí třídou. Zhruba po patnácti minutách jejich soustředění pokleslo. O poznání lépe dokázala pozornost udržet třída čtvrtá. Pátá a šestá třída měly, s udržením stejné hranice zájmu po celou dobu sledování, minimální problém. Hypotéza č. 2 byla **POTVRZENA**.

Hypotéza č. 3: Zvyšující se věk žáků také ovlivnil četnost projevů psychického napětí. Ve druhé a třetí třídě jsem pozorovala největší výskyt těchto obranných mechanismů. Čtvrtá třída však již dokázala z velké části sledovat pořad v klidu. U páté a šesté třídy jsem nepozorovala naprosto žádné projevy psychického napětí. Hypotéza č. 3 byla **POTVRZENA**.

Hypotéza č. 4: Tuto hypotézu jsem vyhodnotila na základě řízené diskuze. V jedné z otázek jsem se ptala, co se jim na seriálu nelíbilo. Naprostá většina žáků druhé a třetí třídy jmenovala některý z násilných momentů, který v seriálu viděli. Ve čtvrté třídě zazněl pouze nejdrastičtější záběr pořadu – useknutá hlava na podnosu. Žáci páté a šesté třídy nejmenovali nic, co by se jim nelíbilo. Je tedy evidentní, že jim tyto momenty nevadily. Hypotéza č. 4 byla **POTVRZENA**.

ZÁVĚR

Cílem této bakalářské práce bylo zjistit, od jaké věkové hranice jsou děti schopny se z pořadu něco naučita chápat jeho humor a souvislosti. Dále jsem se rozhodla shromáždit názory na tento pořad od kvalifikovaných odborníků a rodičů, které by mohly výsledek výzkumu podpořit nebo vyvrátit. Výsledky mé práce jsou následující:

Nejprve se zaměřím na průzkum, který proběhl s žáky základní školy od 8 do 12 let. Z průzkumu vyplývá, že více než polovina dětí v tomto věku pořad Děsivé dějiny zná. Konkrétně se jedná o 32 dětí z celkového počtu 50. Naprostě většině zmíněných dětí (48 z 50) se také shlédnutý díl pořadu, který jsem pro výzkum použila, celkově líbil.

Většina dětí měla pocit, že se sledováním daného dílu pořadu naučily něco nového. Uvedlo to 34 žáků z celkového počtu. U této otázky mě zaujala skutečnost, že většina dětí z nejmladší věkové skupiny výzkumu (2. třída, 8 – 9 let) odpověděla, že se nic nového nenaučily. To potvrzuje, že obsahově byly Děsivé dějiny nad jejich rozumové schopnosti. Konkrétně se jednalo o 8 žáků z 10.

Dalším tématem byly cedulky, které se v pořadu místy objevují a upřesňují děj seriálu. Upozorňují, zda je daná věc pravda nebo naopak lež. Nejedná se však jen o nápisy pravda nebo lež, ale často se zde objevují i celé věty. Pro celkové pochopení seriálu je tedy velmi důležité tyto cedulky číst. Pokud si je dítě nepřečte, může se mylně domnívat, že to, co vidí, se opravdu stalo, i když to může být pouze žert ze strany tvůrců.

Cedulek si všimly všechny (50) děti. Zásadní problém byl ale v tom, že nejmladší dvě třídy (2. a 3. třída, 8 – 10 let) většinou nestíhaly cedulky přečíst. Ve druhé třídě se jednalo o 8 žáků, ve třídě třetí jich bylo 7. Všichni tito žáci zároveň uvedli, že cedulky chtěli číst, ale většinou to nestihli. Podle učitelky 1. stupně Mgr. Lenky Gabrielové je totiž schopnost rychle a plynule číst v tomto věku stále ještě ve fázi nácviku a procvičování.

Dalším bodem výzkumu bylo uspořádání pořadu. Děti jsem se ptala, jestli se jim pořad líbí v takovém uspořádání, v jakém je (v pořadu vidíme několik různých období, mezi kterými se přeskakuje, a z každého se dozvíme jednu informaci) nebo by raději viděly celý díl ucelený o jednom tématu (jako je to u knižní série Děsivé dějiny).

32 dětí uvedlo, že by raději viděly celý díl o jednom tématu a dozvěděly se informace o něm v ucelené podobě. Pokud by tomu tak bylo, měl by podle mě pořad velký přínos pro hodiny dějepisu, v kterých by se stal vysoce použitelným. Pokud by se probírala 2. světová válka, pustil by se dětem díl o 2. světové válce. Vzhledem k tomu, že je ale téma 2. světové

války (a nejen toto téma) rozmístěno po různých dílech pořadu, je použití v hodinách takřka nemožné.

Děti jmenovaly mnoho témat, která by chtěly v Děsivých dějinách vidět. Obecně se dá říct, že se z velké části jednalo o témata českých dějin. Zazněla například jména sv. Václav, Karel IV., Jiří z Poděbrad nebo téma národního obrození. Pořad je britský, proto se věnuje především britským dějinám a chápe světové dějiny z britského pohledu. Což je zároveň další důvod, který ztěžuje využití pořadu v hodinách dějepisu na českých školách.

Závěrečnou částí tohoto výzkumu byl vědomostní test, který zkoumal, co si děti zapamatovaly ze sledování seriálu. Průměrná úspěšnost tříd v testu stoupá s věkem. Nejméně úspěšná byla věková skupina 8 – 9 let. Naopak nejlépe napsala test skupina 12 – 13 let.

Domnívám se, že vzdělávací pořad má status „vzdělávací“ právě proto, aby byl schopen někoho něco naučit. Z testu jasně vyplývá, že děti si jsou ve vyšší míře schopny z pořadu něco odnést až ve věku 10 – 11 let. Tato věková skupina měla úspěšnost v testu kolem 50%, což považuji za přínosné.

Z průzkumu dále vyplývá, že se vzrůstajícím věkem klesají u dětí projevy psychického napětí a obranných mechanismů (kousání nehtů, pootevřená ústa, hlasité komentování viděného, zakrývání očí apod.). Minimum těchto projevů jsem pozorovala opět až u skupiny 10 – 11 let. Tato skupina zároveň neměla problém s udržení pozornosti.

Další částí mého výzkumu byly názory pedagogických odborníků a rodičů dětí ve věku od 8 do 12 let. Tyto názory z velké části podpořily hlavní část mého zkoumání.

První otázka se týkala zvýšení doporučené věkové hranice pořadu. Tu by jednoznačně zvýšili všichni učitelé i rodiče. Dva z učitelů by ji zvýšili na 11 let, další dva na 12 let a jeden učitel na 10 let. Polovina rodičů byla pro zvýšení na 10 let, 2 rodiče zmínili hranici 12 let a jeden doporučil 11 let.

Dále jsem se ptala na jejich názor, zda může pořad rozšířit znalosti dětí. Jeden učitel se domnívá, že ano, další tvrdí, že ano, ale s výkladem učitele nebo někoho dospělého a 3 učitelé jsou přesvědčeni, že pořad nemá žádnou vzdělávací hodnotu. Podobně odpovídali i rodiče. Jeden rodič si myslí, že pořad přínos má, další zmiňuje přínos jen v souvislosti s výkladem dospělého a 4 rodiče v pořadu žádnou vzdělávací hodnotu nevidí.

K obdobnému výsledku dospěla i další výzkumná otázka, která se týkala využití Děsivých dějin v hodinách dějepisu. Respondenti zastávali v obou případech naprosto totožné názory.

Poslední otázka se týkala ovlivnění dětského diváka pořadem. U tohoto dotazu zastává většina respondentů spíše negativní názor. Mají pocit, že děti může pořad spíše nepříznivě ovlivnit. Myslí si to 4 z 5 učitelů a 5 z 6 rodičů.

V úplném závěru práce bych ráda odpověděla na otázky, které jsem si položila v úvodu a také bych chtěla uvést svůj vlastní názor na problematiku.

Domnívám se, že otázka věkové vhodnosti byla jednoznačně zodpovězena. Z výzkumu jasně vyplývá, že pro věkovou skupinu 8 – 10 let je pořad spíše nevhodný. Nemá pro ně téměř žádný vzdělávací význam a spíše na ně může mít negativní vliv kvůli násilným scénám.

V úvodu jsem předpokládala, že dojdou k názoru, že ideální věková hranice by měla být 10 let. Po průzkumu svůj názor neměním, jen bych přidala slovo „minimálně“, tedy určení věkové hranice na minimálně 10 let. Osobně se ale domnívám, že opravdový užitek může pořad přinést až dětem od 12 let.

Vzdělávací přínos pořadu je velmi slabý. Z výzkumu vyplývá, že to není pouze můj názor. Přeskakování z jednoho historického období do druhého, prezentování nepodstatných informací vytržených z kontextu důležitých událostí a rychlost prezentování pořadu v tomto směru velmi uškodilo. Pokud si dítě něco ze sledování pořadu zapamatuje, jedná se spíše o zajímavost, nikoliv o hodnotné informace. S vypuštěním zbytečného násilí a věnováním celého dílu jen jednomu tématu by se však ze seriálu stal výborný učební materiál.

Samozřejmě počítám s možností, že záměrem pořadu je pouze upoutat pozornost. Případně zasít do dětí zvědavost, která je vyprovokuje k přečtení knih nebo k vyhledání podrobnějších informací. Tato strategie rozhodně není zcestná, ale u osmiletých dětí bude fungovat stěží. Umím si to představit u dvanáctiletých.

Pořad má rozhodně velmi silnou pozici mezi zábavnými pořady. Dokáže zaujmout osmileté dítě a zároveň pobavit i dospělého jedince. U označení „zábavný“ bych ale zůstala, protože mám pocit, že vzdělávací funkci pořad dostatečně neplní.

V tomto směru je pořad Dějiny udatného českého národa rozhodně přínosnější. Osobně bych na něj chtěla upozornit jako na příkladný dětský vzdělávací pořad. Těžko říci, jestli by v podobném průzkumu uspěl lépe. Po zběžném porovnání jsem ale přesvědčena, že ano.

Dětem se seriál pochopitelně líbí. V kontextu mého průzkumu je logické, že budou raději sledovat Děsivé dějiny než věnovat pozornost výkladu učitele v rámci klasického vyučování. Otázkou zůstává, jestli by si sledování pořadu vybraly dobrovolně i doma. Zda by

se v konkurenci jiných pořadů rozhodly právě pro Děsivé dějiny. Příležitost zkoumat tuto otázku jsem bohužel neměla. Svým způsobem na ni ale odpovídá fakt, že většina dětí ve výzkumu vypovídala, že pořad sledují pouze občas nebo výjimečně. Naprosté minimum dětí ho sleduje pravidelně nebo často.

Je mi jasné, že zvýšení doporučené věkové hranice by nic nezměnilo. Věková hranice neovlivní, jestli se na pořad budou dívat děti nižšího věku, než je povoleno. Doma má totiž každý možnost volby. Rozhodující je zásah rodičů. A proto bych chtěla na závěr zmínit již podruhé v této práci rodičovskou mediaci tak, jak ji vysvětluje Giles (viz. kapitola 1.2.1).

Od deseti let věku může být pořad skvělým zábavným pořadem, který mohou rodiny sledovat společně. Díky zábavnému konceptu pořadu bude seriál bavit všechny členy rodiny. Dítě může klást otázky, rodič odpovídat a vytvářet tak dítěti ucelený obraz světové historie. Možná, že tímto způsobem může v dětech opravdu vzniknout touha po objevování dějin.

SUMMARY

In conclusion, I would like to answer the questions asked in the introduction and I would also like to present my own opinion of this issue.

In my opinion, the question for which age group the programme is suitable has been clearly answered. The survey makes it obvious that the programme is rather unsuitable for the age group of 8–10 years. Its edifying significance is negligible and it is more likely to have a negative impact on the personality of a child due to violent scenes.

In the introduction I assumed that I would arrive at the conclusion that the ideal age limit should be 10 years. Having conducted the research, I do not change my opinion; however, I would like to add the words "at least", i.e. the age limit should be at least 10 years. It is my personal view that only children aged at least 12 years may reap a real benefit from the series.

The educational benefit of the series is very weak. The research shows that it is not only my opinion. Jumping from one historic period to another, presenting of unsubstantial data without a context of important events and the speed of presenting them do harm to the programme. If a child remembers anything from the series, it is rather a curiosity than valuable information.

I certainly take account of the possibility that the purpose of the programme may be just to draw attention and/or to arouse curiosity in children which would make them read books or look up more detailed information. I have nothing against this strategy, but it is unlikely to work with eight-year-old children. I can imagine that for twelve-year-olds.

Undoubtedly, the programme holds a very strong position among entertaining programmes. It can grip the interest of an eight-year-old child and, at the same time, also entertain an adult. I would label it "entertaining" only, because it does not fulfil the educational function in a sufficient manner.

Understandably, children enjoy the series. Within the context of my survey, it is logical that children prefer to watch Horrible Histories than to pay attention to teacher's interpretation during standard lessons. It is a question whether they would elect to watch the series voluntarily at home too. Would they decide to watch the Horrible Histories in competition with other programmes? Unfortunately, I did not have an opportunity to deal with this question. In a way, this question is answered by the fact that most children stated in the survey that they watch the programme from time to time only or exceptionally. Only a few children watch the programme on the regular basis or often.

It is obvious to me that increasing of the recommended age limit would change nothing. The age limit will not influence the fact whether the series will be watched by children of lower age than permitted. Everybody has a choice at home. Parents play a crucial role. Therefore, to conclude, I would like to once more mention parental mediation in this thesis as explained by David Giles (see Chapter 1.2.1).

The programme may be an excellent entertaining programme for children aged ten years plus which they can watch together with the rest of their family. Thanks to the entertaining concept of the programme all members of the family will find the series amusing. Children can ask questions, parents can answer them and thus introduce the children to a comprehensive presentation of the world history. In my opinion, the desire to discover history may be aroused in children in this way.

POUŽITÁ LITERATURA

PUBLIKACE

BLAŽEK, Bohuslav. *Tváří v tvář obrazovce*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1995, 199 s. Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-11-7.

DEARY, Terry. *Prohnili Římané*. 2. vyd. Překlad Robert Novotný. Ilustrace Martin Brown. Praha: Egmont ČR, 2001, 128 s. Děsivé dějiny. ISBN 80-7186-660-1.

DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost: příručka pro uživatele*. Praha: Karolinum, 1993, 374 s. ISBN 80-7066-822-9.

GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. 2., rozš. české vyd. Překlad Vladimír Jůva, Vendula Hlavatá. Brno: Paido, 2010, 261 s. ISBN 978-80-7315-185-0.

GILES, David. *Psychologie médií*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2012, 185 s. Z pohledu psychologie. ISBN 978-80-247-3921-2.

LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Grada, 2006, 368 s. Psyché (Grada). ISBN 80-247-1284-9.

MCLUHAN, Marshall. *Jak rozumět médiím: extenze člověka*. Vyd. 1. Praha: Odeon, 1991, 348 s. Eseje (Odeon). ISBN 80-207-0296-2.

POSTMAN, Neil. *Ubavit se k smrti: veřejná komunikace ve věku zábavy*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1999, 190 s. Souvislosti (Mladá fronta). ISBN 80-204-0747-2.

SUCHÝ, Adam. *Mediální zlo - mýty a realita: souvislost mezi sledováním televize a agresivitou u dětí*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2007, 168 s. Psyché (Triton), sv. č. 49. ISBN 9788072549269.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

BBC NEWS: TerryDearymarks20thanniversaryofHorribleHistories [internet]. 2013. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-england-cumbria-23224782>

Co je ČT:D [internet]. 1996-2015. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/decko-pro-rodice/uvod/>

Děsivé dějiny [internet]. 1996-2015. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://decko.ceskatelevize.cz/desive-dejiny>

Děti a média: Děti a televize [internet]. [b.r.]. [cit. 2015-05-12]. Dostupné z: <http://www.detiamedia.cz/col/7/deti-a-televize.htm>

Jaroš, Jan. *Kultura21.cz: ČT nachystala nový kanál pro děti a na něm Děsivé dějiny* [internet]. 2013. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.kultura21.cz/film/7806-ct-d-desive-dejiny>

Označování pořadů [internet]. 1996-2015. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/decko-pro-rodice/program/oznacovani-poradu/>

Project GutenbergSelf-PublishingPress: HORRIBLEHISTORIES (2001 TV SERIES) [internet]. 2015. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: http://self.gutenberg.org/articles/Horrible_Histories_%282001_TV_series%29

Project GutenbergSelf-PublishingPress: HORRIBLEHISTORIES (2009 TV SERIES) [internet]. 2015. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: http://self.gutenberg.org/articles/Horrible_Histories_%282001_TV_series%29

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [internet]. Praha: MŠMT, 2013. 142 s. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: http://www.nuv.cz/file/433_1_1/

Sedm programových pilířů Děčka [internet]. 1996-2015. [cit. 2015-05-06]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/decko-pro-rodice/program/sedm-piliru/>

Týdeník Rozhlas: Děsivé dějiny osloví hlavně děti [internet]. 2013. [cit. 2015-05-06].
Dostupné z: http://www.radioservis-as.cz/archiv13/36_13/36_divej.htm

AKADEMICKÉ PRÁCE

HRDLIČKOVÁ, Šárka. Dětské zpravodajství jako směr televizního vzdělávání. Praha, 214. 141 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Pedagogická fakulta. Vedoucí práce PhDr. Ivo Syříš, Ph.D.

NOVOTNÁ, Helena. *Nástup vysílání ČT:D očima pedagogických pracovníků a rodičů předškolních dětí*. Praha, 2014. 78 s. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Mgr. Radim Wolák.

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1 Znáte Děsivé dějiny? – učitelé	23
Graf č. 2 Zvýšení věkové hranice pořadu – učitelé.....	23
Graf č. 3 Může pořad rozšířit znalosti dětí? – učitelé	24
Graf č. 4 Jak pořad ovlivňuje dětského diváka? – učitelé.....	25
Graf č. 5 Použili byste pořad jako doplněk hodin dějepisu?.....	25
Graf č. 6 Znáte vy nebo vaše děti pořad Děsivé dějiny? – rodiče.....	30
Graf č. 7 Zvýšení věkové hranice pořadu – rodiče	31
Graf č. 8 Může pořad rozšířit znalosti dětí? – rodiče	32
Graf č. 9 Jak pořad ovlivňuje dětského diváka? – rodiče.....	32
Graf č. 10 Souhlasil byste, aby se tento pořad pouštěl jako doplněk hodin dějepisu?.....	33
Graf č. 11 Znalost seriálu – 2.A	37
Graf č. 12 Oblíbenost seriálu – 2.A.....	38
Graf č. 13 Myslíš si, že seš něco nového naučil? – 2.A	39
Graf č. 14 Čtení cedulek upřesňujících jednotlivé scény – 2.A	40
Graf č. 15 Uspořádání pořadu – 2.A	40
Graf č. 16 Úspěšnost v testu – 2.A.....	41
Graf č. 17 Znalost seriálu – 3.B	42
Graf č. 18 Myslíš si, že ses něco nového naučil? – 3.B	42
Graf č. 19 Čtení cedulek upřesňujících jednotlivé scény – 3.B	43

Graf č. 20 Uspořádání pořadu – 3.B.....	43
Graf č. 21 Úspěšnost v testu – 3.B	44
Graf č. 22 Znalost seriálu – 4.B	45
Graf č. 23 Oblíbenost seriálu 4.B.....	45
Graf č. 24 Myslíš si, že ses něco nového naučil? – 4.B	46
Graf č. 25 Uspořádání pořadu – 4.B.....	46
Graf č. 26 Úspěšnost v testu – 4.B	47
Graf č. 27 Znalost seriálu – 5.A	48
Graf č. 28 Myslíš si, že ses něco nového naučil? – 5.A	48
Graf č. 29 Uspořádání pořadu – 5.A	49
Graf č. 30 Úspěšnost v testu – 5.A.....	49
Graf č. 31 Znalost seriálu – 6.B	50
Graf č. 32 Uspořádání pořadu – 6.B.....	51
Graf č. 33 Úspěšnost v testu – 6.B	51

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1: Otázky k řízené diskuzi po zhlédnutí seriálu

Příloha č. 2: Test – seznam otázek zjišťujících získané vědomosti

Příloha č. 3: DVD Děsivé dějiny – 5. série, 4. Epizoda

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – otázky k řízené diskuzi

- 1) Znáš seriál? – Už si ho někdy viděl?
- 2) Díváš se na něj pravidelně?
- 3) Díváš se na něj sám, s rodiči, se sourozenci? – Konzultujete to, co jste v pořadu viděli?
- 4) Líbil se ti/bavil tě tento díl?
- 5) Co se ti nejvíce líbilo?
- 6) Co se ti nelíbilo?
- 7) Myslíš si, že ses něco nového naučil?
- 8) Je nějaké historické téma, které bys chtěl v DD vidět?
- 9) Ti, co se na DD doteď nedívali – začnete se od teď dívat?
- 10) Vpravo dole se něco v průběhu seriálu objevovalo, co to bylo? Četli jste si to?
- 11) Líbilo se vám, že jste v jednom dílu viděli více dějepisných období nebo byste radši, kdyby byl díl zaměřen jen na jedno?

Příloha č. 2 – test

- 1) Napiš 2 způsoby, jak Stuartovci léčili nemoci?
- 2) Jaký záměr měl Adolf Hitler se psy?
- 3) Jakou zvláštní potravinu používali Vikingové k smažení, k jídlu a k vymazávání lodí?
- 4) Co se stalo, když Hannibal z Kartága poslal slony proti Římanům v bitvě u Zamy?
- 5) Jak se jmenoval císař, kterému císař Augustus ulomil nos?
- 6) Čím se vyznačoval jeden z nejmocnějších Římanů všech dob – Marcus Licinius Crassus?
- 7) Kterou část oblečení vynalezl Jeremy Bentham?
- 8) Zakroužkuj slova, která vymyslel Jeremy Bentham:
spolupracovník, pracovat, maximalizovat, minimalizovat, směšný, výstřední, znovu, vyčerpávající, únavný, světový, dělitelný, protichůdný
- 9) Co vynalezl Gutenberg?
- 10) V čem byl Gutenbergův vynález přínosem pro lidstvo?

